Czwartek, 30 września 1937 — Nr. 215a-136b
(Pismo wychodzi w dniu datowania).

10 stron

DZIEŃ BYDGOSKI
10 GR.
ILUSTROWANY

ORAZ WYDAWNICTWA: DZIEŃ POMORZA — DZIEŃ GRUDZIĄDZKI ILUSTROWANY — GAZETA GDAŃSKA — DZIEŃ KOCIEWSKI GŁOS NIESZAWSKI (DZIEŃ CIECHOCIŃSKI) — GAZETA MORSKA ILUSTROWANA — DZIEŃ TCZEWSKI ILUSTROWANY — DZIEŃ CHEŁMIŃSKI — GAZETA MOGILEŃSKA —

Redakcja i administracja, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 25. Telefon, 22-18, Konto czekowe P. K. O. 206,868.

Dożynki „Miasto — Wsi" w Łodzi

Onegdaj odbyły się w Łodzi z inicjatywy wojewódzkiego Związku Młodej Wsi dożynki pod hasłem „Miasto - Wsi". — Zdjęcie nasze przedstawia w fotomontażu grupy regionalne, które w barwnych kostiumach ludowych wzięły udział w korowodzie dożynkowym. Na lewo widzimy grupę niosącą bochen chleba o średnicy 1,5 mtr. wagi 35 kg., który został wręczony gospodarzowi województwa p. wojewodzie Hauke - Nowakowi. Zdjęcie z prawej strony przedstawia zespół dożynkowy z Piotrkowa, który wręczył p. wojewodzie wieniec, złożony z ufundowanych przez ludność wiejską pięciu karabinów, przeznaczonych dla armii.

Najdłuższy most w Europie

W obecności króla Danii i członków rządu duńskiego został otwarty najdłuższy most w Europie, łączący wyspy Zelandię i Falster. Dzięki połączeniu obu wysp, podróż z Berlina względnie Hamburga do Kopenhagi zostanie skrócona o 45 minut. — Zdjęcie nasze przedstawia: na lewo najdłuższy most w Europie, łączący wyspę Falster z wyspą Zelandią, zaś na prawo — król Danii Chrystian X-y i następca tronu duńskiego ks. Fryderyk, na uroczystościach otwarcia mostu.

Chińska „flotylla śmierci"

Atak straceńców na japoński krążownik — Bohaterska śmierć z ręki towarzyszy broni

Szanghaj. Korespondent Reutera w następujący sposób przedstawia nieudałą próbę wysadzenia za pomocą miny krążownika japońskiego „Izumo": Około 20 żołnierzy chińskich ubiegłej nocy, korzystając z ciemności, udało się w kierunku japońskiego krążownika „Izume" w lekkich łodziach, zabierając ze sobą minę, która miała być umieszczona przy kadłubie krążownika. Chińczykom udało się szczęśliwie i niepostrzeżenie dopłynąć do stalowej sieci, otaczającej krążownik. Pierwsze promienie wschodzącego słońca wykryły jednakże ich obecność w chwili, gdy nie ukończyli jeszcze przecinania stalowej sieci. Na pokładzie krążownika powstał alarm. Fakt ten spostrzeżono w Putung, skąd chińscy ochotnicy wyruszyli z miną. Towarzysze ich spostrzegłszy, że los ochotników jest przesądzony, wysadzili minę, która była połączona z brzegiem za pomocą kabla. Wszyscy żołnierze chińscy, którzy wyruszyli z zamiarem wysadzenia krążownika, zginęli. Siła wybuchu była tak wielka, że marynarze amerykańskiego krążownika „Augusta", znajdującego się w odległości 500 m od „Izumo", zostali wyrzuceni z łóżek. Po wybuchu miny, artyleria chińska z Putung zaczęła gwałtownie ostrzeliwać japoński krążownik, zasypując go gradem szrapneli. (PAT).

Studentki chińskie w szeregach walczących

Tokio. (Pat.) Gwałtowne walki które rozpoczęły się na froncie szanghajskim we wtorek, trwały przez całą noc i środę. Walki toczą się na północnym odcinku frontu. Artyleria japońska ostrzeliwuje Putung. Wojska japońskie wdarły się 500 mtr. w głąb stanowisk chińskich, zajmując w południe Kiangwan. Atak w kierunku Czapej doprowadził Japończyków do linii kolejowej Szanghaj — Wusung. W walkach pod Szanghajem bierze udział duża liczba samolotów. Komunikat japoński wspomina, że wśród 250 Chińczyków poległych we wtorkowej bitwie znaleziono zwłoki trzech chińskich studentek.

Japończycy budują strategiczną linię kolejową w Chinach

Szanghaj. Dziennik „Takoungpao" donosi, że Japończycy prowadzą gorączkowe prace przy budowie strategicznej linii kolejowej między stolicą prowincji Dżehol — Czang-teh a Pekinem, długości 175 km. W kołach wojskowych japońskich twierdzą, że linia ta ukończona ma być w ciągu dwóch miesięcy.

Moskwa apoteozuje imperializm

Moskwa. Film „Piotr I-szy" wyświetlany jest w 56 miastach Związku Sowieckiego. Ogółem sporządzono 450 kopij tego filmu. — Zaznaczyć należy, że film „Piotr I" jest apoteozą imperializmu i zaborczości cara Piotra I. (Pat.)

Rewizja w biurach Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie

(ch) **Warszawa,** (tel. wł.). Wczoraj w nocy delegowani przez Komisariat Rządu m. st. Warszawy urzędnicy dokonali rewizji w biurach Związku Nauczycielstwa Polskiego. Rewizja trwała kilka godzin. Według pogłosek zostały ujawnione pewne nadużycia finansowo - gospodarcze w Związku i nadmierne świadczenia na korzyść członków zarządu. Jest prawdopodobne że Związek Nauczycielstwa Polskiego otrzyma kuratelę w postaci tymczasowego zarządu.

Anglia i Francja zażądają

wycofania ochotników włoskich z Hiszpanii

Londyn. Prasa londyńska donosi, że na wczorajszym posiedzeniu gabinetu brytyjskiego miała zostać zaakceptowana treść noty, jaką rządy francuski i brytyjski zamierzają wystosować łącznie do Rzymu w sprawie wycofania ochotników z Hiszpanii. Nota została już przez ekspertów Forreign Office przygotowana. Istnieje zamiar, aby nota ta doręczona została w Rzymie jeszcze przed upływem bieżącego tygodnia natychmiast po powrocie Mussoliniego i min. Ciano z Berlina.

Nota zredagowana ma być w tonie bardzo pojednawczym, ale domagać się ma stanowczo wycofania ochotników z Hiszpanii. W zamian za ustępliwość włoską w sprawie wycofania ochotników Wielka Brytania i Francja gotowe będą uznać suwerenność Włoch w Abisynii. W przeciwnym razie, o ileby Włochy odmówiły wycofania ochotników, Francja z aprobatą Wielkiej Brytanii otworzy granicę francusko-hiszpańską.

Po prostu

Słuszne zarządzenie

Istotą każdego ruchu organizacyjno-społecznego powinna być jego samodzielność. Czynniki administracji państwowej nie powinny, jak to się w wielu wypadkach praktykowało wyręczać społeczeństwa tam, gdzie ono powinno samo dawać sobie radę.

To też zarządzenie, jakie wydał szef rządu gen. Sławoj Składkowski, ażeby starostowie nie stali na czele zrzeszeń społecznych, jest bardzo celowe, bo praca społeczna nie zawsze kroczy tym torem, jakim iść powinna, gdy korzysta z przemożnych opiekuńczych skrzydeł władz administracyjnych.

Jest to w praktyce niewątpliwie wygodne, ale zarazem w y p a c z a istotę ruchu społecznego. Z drugiej strony natomiast stawia przedstawiciela władzy państwowej w n i e p o ż ą d a n e j sytuacji. Starosta powiatowy musi z całą o b i e k t y w n o ś c i ą oceniać wartość i działalność organizacyj społecznych, występujących na podległym mu terenie. Musi mieć a b s o l u t n ą w tej mierze n i e z a l e ż n o ś ć, aby mógł również ocenić, kiedy dana organizacja czy stowarzyszenie jest szkodliwe, lub niepotrzebne, kiedy źle gospodarują swymi zasobami materialnymi, kiedy jest tylko przejawem „p r e z e s o m a n i i". Tych zadań regulatora życia społecznego z ramienia państwa nie może przecież spełniać starosta, gdy sam stoi na czele jakiejś organizacji społecznej.

Oczywiście nie znaczy to, by stronił od życia społecznego. Wręcz przeciwnie: ostatnie zarządzenie premiera obowiązuje starostów do tego, by bezpośrednio interesowali się — choćby i na stanowiskach prezesów — organizacjami t. zw. wyższej użyteczności publicznej (jak np. LOPP, Czerwony Krzyż, Liga Morska i Kolonialna, Tow. budowy szkół powszechnych itd.), a w stosunku do innych organizacyj i stowarzyszeń „byli w kontakcie" na poziomie „życzliwej współpracy".

Określona została zatem bardzo dokładnie sfera kompetencyjna starostów w tej dziedzinie. Następuje wyraźne rozgraniczenie, z pożytkiem dla obu stron, przekreślony zostaje błędny dotychczasowy stosunek krępujący zarówno obiektywną ocenę ruchu społecznego przez władze starościńskie, jak i samodzielność i inicjatywę działaczy społecznych.

Tragiczny finał nocnej wyprawy kajakowej

Poznań. (PAT) We wtorek późnym wieczorem wydobyto z Warty w pobliżu Czartorii (dzielnica Poznania) wzywającego pomocy 15-letniego M. Różyckiego. Po udzieleniu mu pierwszej pomocy Różycki oświadczył, że jechał w towarzystwie dwóch rówieśników kajakiem, który w pewnej chwili przewrócił się i wszyscy wpadli do wody.

Szantażował artystkę filmową groźbą trądu

Wiedeń. Sąd wiedeński skazał na 8 miesięcy więzienia niejakiego Waltera Houle, za szantażowanie słynnej artystki dramatycznej i filmowej Pauli Wessely. Oskarżony wystosował do Pauli Wessely list z żądaniem wypłacenia mu 50 tysięcy szylingów. W razie nie wpłacenia tej sumy w oznaczonym terminie groził artystce, że zarazi ją trądem. (Pat.)

Ojciec św. składa hołd Królowej Korony Polskiej

Encyklika papieska nawołuje do wznoszenia modłów do Najśw. Marii Panny

Citta del Vaticano. (Pat). „Osserratore Romano" ogłasza encyklikę papieską, poświęconą różańcowi Matki Boskiej. W encyklice tej Papież wzywa świat katolicki, aby szczególnie w ciągu miesiąca października nakłaniano wiernych do odmawiania różańca i wznoszenia modłów do Najświętszej Marii Panny. Encyklika głosi m. in., że obecne czasy obfitują w wielkie niebezpieczeństwa. Świat przechodzi przez kryzys moralny i duchowy. Z jednej strony **komunizm** posuwa się tak daleko, że neguje prawo własności prywatnej, a z drugiej strony **kult państwa** i chęć odbudowy ładu i autorytetu władzy przeciw zakusom komunizmu powodują wiele błędów, ujawniających się w zapominaniu ewangelii oraz powstawaniu pogańskich zwyczajów. Fala ateizmu rozlewa się po świecie i zagraża cywilizacji. Ale Bóg napewno nie opuści swego Kościoła, jeżeli ten ucieknie się do Najświętszej Marii Panny. Tak, jak sekta albigensów została niegdyś przezwyciężona dzięki wstawiennictwu Marii, tak obecnie należy mieć nadzieję, że zwyciężeni zostaną komuniści, którzy swym szaleństwem i podstępami przypominają albigensów.

Następnie Papież podkreśla, że wyzdrowienie swe zawdzięcza zarówno stawiennictwu św. Teresy od Dzieciątka Jezus, jak i opiece Matki Boskiej.

W końcu encyklika zawiera następujące słowa: Ostatnio rzucona została publicznie ciężka zniewaga pod adresem Najświętszej Marii Panny. Nie możemy nie skorzystać z tej okazji, aby nie złożyć wraz z episkopatem i ludem tego kraju, który czci Marię, jako „K r ó l o w e j K o r o n y P o l s k i e j" wraz z hołdem naszej czci — zadośćuczynienia tej Najświętszej Królowej.

* * *

W związku z artykułem tygodnika „Arbeitsmann", który ma na myśli encyklika papieska, Polska Agencja Telegraficzna zaznacza, że rząd niemiecki udzielił już satysfakcji rządowi i narodowi polskiemu przez ukaranie autora wspomnianego artykułu.

Ostry protest społeczeństwa pomorskiego przeciw prześladowaniu Polaków w Niemczech i Gdańsku

Zebranie protestacyjne przedstawicieli organizacyj polskich w Toruniu

W dniu wczorajszym odbyło się w sali bananowej „Domu Społecznego" w Toruniu zebranie przedstawicieli organizacyj polskich działających na terenie stolicy Pomorza, w sprawie ostatnich wypadków **prześladowania Polaków w Niemczech i Gdańsku**. Po referacie p. nacz. Jonasa, obrazującym nową falę szykan wobec polskości w Niemczech i Gdańsku, wywiązała się ożywiona dyskusja, w której dyskutanci energicznie żądali od władz polskich **stosowania zarządzeń odwetowych.** Polska opinia publiczna coraz silniej domaga się **podobnych represyj w stosunku do niemczyzny w Polsce.**

Po mocnych deklaracjach przedstawicieli poszczególnych organizacyj uchwalono jednogłośnie rezolucję, która zostanie wręczona p. Wojewodzie Pomorskiemu przez delegację, składającą się z pięciu obywateli miasta Torunia.

Rezolucja, która odzwierciedla nastroje w polskim społeczeństwie, brzmi jak następuje:

REZOLUCJA.

Społeczeństwo pomorskie — znające ducha i cele wojującej niemczyzny, gdyż ucierpiało pod antypolskim terrorem w okresie zaboru — niejednokrotnie już stwierdzało publicznie, że system hitlerowski w Niemczech zmierza wytrwale do zupełnego zniszczenia polskości na odwiecznie polskich terenach, jak Ziemia Malborska, Warmia, Mazowsze Pruskie, Pogranicze Kaszubskie i Złotowskie, Śląsk Opolski. System germanizacyjny, stosowany przez hitleryzm, przypomina **najgorsze wzory polityki Bismarcka i „Kulturkampfu".**

Stosunek hitleryzmu do elementu polskiego w Niemczech, mimo zapowiedzi Kanclerza Hitlera o tolerancyjności narodowego socjalizmu, godzi w honor i dumę narodową Polaków W hitlerowskiej Rzeszy Niemieckiej młodzież polska musi odbywać w obozach pracy „służbę dla narodu niemieckiego", rolnik polski przez ustawę o zagrodzie dziedzicznej ma stanowić „źródło krwi niemieckiej", dziennikarz polski ma strzec „honoru Niemca".

Nie dość na tym! W parze z ustawodawstwem hitlerowskim, które z mniejszości narodowych w Niemczech, a więc i z Polaków, czyni niewolników niemieckiego interesu narodowego, idzie **niesłychany i jawny terror gospodarczy i kulturalny.** Rodacy nasi w Niemczech żyją w atmosferze ciągłych aresztowań i rewizyj, nie mają możności odbywania zebrań publicznych, odmawia im się sal i boisk sportowych, otacza się ich policją wywiadowczą. Akcja ta ma na celu zupełne zniszczenie żywiołu polskiego w Niemczech.

Tymczasem w Polsce mniejszość niemiecka nietylko korzystał z wszelkich swobód, jakie jej zapewnia tolerancyjny i chrześcijański duch naszego ustawodawstwa, lecz nadużywa tych swobód dla prowadzenia w wielu wypadkach szkodliwej i destrukcyjnej akcji antypaństwowej, czego dowodzą procesy śląskie i proces chojnicki.

W tych warunkach społeczeństwo pomorskie podnosi kategoryczny protest przeciw uciskowi Polaków w Niemczech i domaga się dla nich swobody pielęgnowania religii i ducha narodowego.

Miara cierpliwości Narodu Polskiego może zostać przebrana, a Rzesza Niemiecka winna pamiętać o tym, **że na terenie Państwa Polskiego żyje 720 tys. Niemców.**

Zebrani odnoszą się do kompetentnych polskich czynników z wezwaniem do stosowania odwetu.

Wobec pojawiających się w prasie wiadomości o mającym nastąpić układzie między Polską a Niemcami w sprawie mniejszości narodowych, zebrani stwierdzają, że układ taki dla Rzeszy Niemieckiej byłby jeszcze jednym „świstkiem papieru", a dla mniejszości niemieckiej w Polsce stwarzałby dodatkowe przywileje.

Społeczeństwo pomorskie oburzone do głębi prowokacjami wojującego hitleryzmu w starej stolicy Pomorza — Gdańsku, domaga się od czynników państwowych najbardziej zdecydowanych kroków, **aby wreszcie położyć kres niemożliwym do tolerowania wystąpieniom dzisiejszych władz Wolnego Miasta przeciwko prawom i interesom Państwa Polskiego i Polaków w Gdańsku.**

* * *

Na powyższym zebraniu przedstawicieli polskich organizacyj społecznych omawiano również sprawę zorganizowania publicznego zgromadzenia protestacyjnego.

Delegacja baonu morskiego i Ziemi Kaszubskiej na Zamku

WARSZAWA. (PAT). Pan Prezydent Rzeczypospolitej przyjął wczoraj kontradmirała Świrskiego z delegacją baonu morskiego w osobach: ppłk. dypl. Kopańskiego, por. Skublina i st. sierż. Mąki. Delegacja zaprosiła Pana Prezydenta na uroczystość wręczenia baonowi sztandaru.

Następnie Pan Prezydent R. P. przyjął delegację Ziemi Kaszubskiej w osobach: przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Wejherowie — starosty morskiego Potockiego, członka Wydziału Powiatowego — Grota i wójta gminy Wejherowo Lakomego. Delegacja zaprosiła Pana Prezydenta R. P. na uroczystość wręczenia sztandaru baonowi morskiemu i ofiarowania 10 ciężkich karabinów maszynowych jako wyniku akcji na Fundusz Obrony Narodowej.

Wielka rewia sił zbrojnych Niemiec przed Mussolinim

Ostatni dzień pobytu dyktatora Włoch w Niemczech

Berlin. Ostatni dzień pobytu Mussoliniego w Berlinie był całkowicie poświęcony armii niemieckiej. Wczesnym rankiem odbyła się uroczystość złożenia przez Mussoliniego wieńca pod pomnikiem chwały.

Następnie, według przyjętej już od 2 lat tradycji, odbyła się na przedłużeniu Charlottenburger Allee naprzeciwko politechniki berlińskiej defilada oddziałów wszystkich rodzajów broni. Parada rozpoczęła się o godz. 10 rano przy olbrzymim napływie publiczności, która zapełniła nie tylko najbliższe miejsca, ale również całą trasę, którą przejeżdżać mieli obaj mężowie stanu. Przedefilowały kolejno oddziały piechoty, kawalerii, artylerii konnej i zmotoryzowanej, wszelkiego gatunku lżejsze i najcięższe czołgi, które po raz pierwszy pokazano publiczności na ulicach Berlina, dalej oddziały marynarki, lotnictwa i imponująca ilość zmotoryzowanych jednostek dział przeciwlotniczych. Defilada trwała 3 godziny.

Po defiladzie Mussolini i kanclerz Hitler udali się na śniadanie w kancelarii Rzeszy.

O godz. 3 po poł. nastąpił odjazd Mussoliniego z Berlina. Ulice prowadzące od pałacu prezydialnego aż do Lehrter Bahnhof, obstawione były gęstym szpalerem sztafet ochronnych, po za którymi tłoczyły się tłumy publiczności. Przed dworcem ustawiono kompanię honorową, wzdłuż której przeszli Mussolini i Hitler.

Około godz. 4 Mussolini w otoczeniu wszystkich przybyłych z nim ministrów i świty odjechał do Włoch. Do granicy Rzeszy towarzyszy mu zastępca kanclerza minister Hess.

Sprawa gen. Millera

Podejrzana przyjaźń śpiewaczki z tancerką

Paryż. Współpracownik dziennika „La Liberté", któremu wydawnictwo poleciło prowadzenie na własną rękę badań w sprawie zniknięcia generała Millera, ustalił nazwisko ostatniej osoby, z którą gen. Miller odbył rozmowę w siedzibie związku b. kombatantów rosyjskich przed udaniem się na spotkanie. Osobą tą ma być b. wojskowy rosyjski, zamieszkały obecnie w Belforcie w Alzacji.

Jednocześnie dziennik przynosi rewelacje na temat nici, jakie łączą p. Skoblin-Plewicką z żoną generała hr. Ignatiewa, który przeszedł ostatnio na służbę sowiecką. Pani Ignatiew, która za czasów carskiej Rosji znana była jako artystka-tancerka Truchanowa, miała być oddawna i do ostatnich czasów w ścisłej przyjaźni z panią Skoblin-Plewicką.

Polskie tezy rozwiązania kryzysu światowego

W dziedzinie światowej polityki gospodarczej Polska zaczyna odgrywać poważną rolę przez ujęcie inicjatywy w całym szeregu zagadnień o międzynarodowej skali. Polska wychodzi z założenia, że nie może być mowy o stabilizacji stosunków na świecie, o utrwaleniu polityki pokojowej, czemu dał wyraz wiceminister przemysłu i handlu dr. A. Rose na zebraniu komisji ekonomicznej Zgomadzenia Ligi Narodów, — dopóki nie zostaną usunięte najważniejsze przeszkody w dziedzinie gospodarczych stosunków między państwami.

Przeszkody te tkwią w trzech dziedzinach: finansów, handlu i pracy. A więc po pierwsze: obroty kapitałowe skomplikowały się tak dalece, że stanowią hamulec w normalizacji światowych stosunków gospodarczych. Po drugie: wymiana towarów na świecie uległa poważnemu zahamowaniu; jesteśmy świadkami nadmiaru surowców w pewnych państwach, a rażącego ich braku w innych. Po trzecie: w różnych połaciach świata jest nadmiar rąk do pracy, w innych są niewyzyskane tereny do pracy, marniejące wskutek utrudnień imigracyjnych...

Te trzy olbrzymie zagadnienia: krążenia kapitału, obrotu towarowego i pracy — stanowią jeden wielki, nierozerwalny kompleks, który wymaga rozwiązania w skali światowej.

Któż ma podjąć to zagadnienie? Polska uważa, że powołana jest do tego w pierwszym rzędzie Liga Narodów. Niewątpliwie areopag genewski poniósł w ostatnich latach szereg porażek, gdyż chciał rozwiązywać konflikty, nie mając do tego potrzebnej siły. Natomiast Liga Narodów jest bezsprzecznie powołana do podjęcia i rozstrzygnięcia kompleksu zagadnień, które mają swe źródło w wadliwej strukturze ekonomicznej świata — i które właśnie uniemożliwiają Lidze Narodów odegranie pozytywnej roli w kwestiach polityki międzynarodowej.

Przed rokiem, już na poprzednim Zgromadzeniu Ligi, Polska wystąpiła z poważną inicjatywą. Wskazała na zahamowanie ruchu kapitałów i wymiany towarowej pod wpływem egoistycznej polityki gospodarczej szeregu państw, co doprowadziło z konieczności — jak wiemy — do powstania barier celnych, ograniczeń dewizowych, a tym samym do zahamowania rozwoju gospodarczego świata. Wskazała na rażącą nieproporcjonalność w korzystaniu z surowców przez poszczególne państwa. Wskazała wreszcie na to, że szereg przeludnionych krajów, które przed wojną lokowały nadmiar sił roboczych drogą wychodźtwa, dziś jest odcięty od możliwości emigacyjnych, a tym samym skazanych na coraz większe bezrobocie i pauperyzację mas.

Z tego też wychodząc założenia wiceminister Rose przedstawił w Genewie polskie tezy, które w syntetycznym ujęciu brzmią:

Koncepcja przywrócenia wolności tylko w dziedzinie wymiany towarowej — jak tego domaga się liberalistyczny pogląd gospodarczy — dałaby korzyści tylko wielkim, tylko bardzo zasobnym i doskonale urządzonym państwom. Wolność obrotów powinna objąć zatem nietylko towary, ale również kapitał i pracę. Tylko bowiem w ten sposób można dopomóc państwom słabszym gospodarczo, dopiero się rozwijającym.

Trzeba dalej przeciwdziałać temu, aby na świecie powstały dwa bloki gospodarcze: państw, rządzących się systemem liberalistycznym — i państw, zmuszonych do t. zw. autarkii, a więc z konieczności ograniczających swój rozwój ekonomiczny.

Trzeba wprowadzić do międzynarodowej dyskusji kwestię emigracyjną, a więc czynnik populacyjny, sprawę pracy dla ludzi, nie mogących jej uzyskać w przeludnionych, lub nieuprzemysłowionych krajach. Trzeba więc opracować konkretny plan międzynarodowej współpracy w tej dziedzinie, a przede wszystkim bardzo dokładnie zbadać, jakby ułatwić emigrację do krajów, rozporządzających surowcami kolonialnymi, względnie jakby te surowce skierować do krajów rozmaitych, by zasilić w nich przemysł, a zatem zwalczyć w ten sposób klęskę bezrobocia.

Inicjatywa polska posiada zatem — jak z powyższych tez programowych widać — zasadnicze znaczenie i olbrzymi zasięg.

Nie ulega też wątpliwości, że stanowić może punkt wyjścia akcji o bardzo doniosłych skutkach.

Trzeba tylko — jak to stwierdził nasz przedstawiciel na forum Ligi — aby „zaczął się na terenie Genewy okres opracowywania konkretnych środków zaradczych, które razem winny się złożyć na program akcji międzynarodowej, o której od wielu lat się mówi, jednak bez wyciągania praktycznych wniosków"...

Wspólnota ideałów i dążeń jest podstawą przyjaźni włosko-niemieckiej

Współpraca Włoch i Niemiec wymierzona jest - według słów Mussoliniego - przeciwko bolszewizmowi, tej najmroczniejszej tyranii XX w., przeciwko rządowi głodu, krwi, i niewoli

Mussolini przemawiał po niemiecku

We wczorajszym numerze podaliśmy początek przemówienia obydwu dyktatorów. Dziś przemówienia te podajemy w dalszym ciągu in extenso.

Faszyzm, — mówił Duce, — i narodowy socjalizm są oba wyrazem podobieństwa historycznego rozwoju w życiu naszych narodów, które w tym samym stuleciu i skutkiem tego samego wydarzenia doszły do jedności wewnętrznej. Jak już wspomniałem, nie kryją się za podróżą moją do Niemiec żadne tajemne zamiary, nie knuje się tutaj nic, by tę, już dość rozbitą Europę, dalej rozbijać.

Kanclerz i Duce

Uroczyste potwierdzenie i stwierdzenie mocy osi Rzym—Berlin nie jest skierowane przeciw innym państwom. My, narodowi socjaliści i faszyści, chcemy pokoju i będziemy zawsze gotowi pracować dla pokoju, dla rzeczywistego i owocnego pokoju, który nie przechodzi milcząco nad zagadnieniami, wynikającymi ze współżycia narodów, lecz je rozwiązuje.

Przypuszczam, że przyczyna niejednego nieporozumienia i nieufności między narodami polega na nieznajomości ze strony odpowiedzialnych czynników nowej, tworzącej się rzeczywistości.

Życie narodów, podobnie jak i jednostek, nie jest czymś sztywnym i stałym, lecz podlega ciągłemu procesowi przekształceń.

Wspólny wróg

Wydawać sąd o jakimś narodzie na zasadzie cyfr, opisów, bądź też kultury sprzed 20 lub 50 lat, jest błędem, który może stać się źródłem złowrogich następstw, błąd ten popełniany jest bardzo często w stosunku do Włoch. Gdyby lepiej znano narodowe rewolucje Niemiec i Italii, uniknięto by wiele uprzedzeń, a wiele spraw spornych straciłoby swe uzasadnienie.

Mamy wiele wspólnych elementów w naszych światopoglądach. Narodowy socjalizm i faszyzm mają nie tylko wszędzie tego samego wroga, służącego temu samemu panu: trzeciej międzynarodówce, lecz mają również wspólne zapatrywanie na życie i na historię, oba wierzą w wolę, jako siłę decydującą w życiu narodów, jako w twórczą siłę historii, i odrzucają doktryny t. zw. historycznego materializmu wraz z jego politycznymi i filozoficznymi wytworami ubocznymi.

Oba czczą pracę w jej niezliczonych odmianach, jako wyraz szlachectwa człowieka. Niemcy i Włochy zdążają do tego samego celu również i w dziedzinie autarkii gospodarczej bez gospodarczej niezależności staje pod znakiem zapytania nawet polityczna niezawisłość narodu, gdyż nawet naród o wielkiej sile militarnej stać się może ofiarą blokady gospodarczej.

Nie zapomnimy tego

Myśmy to niebezpieczeństwo odczuli w całej jego bezpośredniości, gdy 52 Zgromadzone w Genewie państwa uchwaliły zbrodnicze sankcje gospodarcze przeciwko Włochom, sankcje, które przeprowadzono z całą surowością, które jednak nie osiągnęły swego celu, a bodaj nawet dały sposobność faszystowskim Włochom do udowodnienia światu swej siły odpornej. Mimo wszelkiej presji Niemcy nie przyłączyły się do tych sankcyj. Nie zapomnimy tego nigdy. To jest punkt, w którym ujawnia się po raz pierwszy całkiem wyraźnie konieczność wspólnego działania między narodowo-socjalistycznymi Niemcami a faszystowską Italią. Faszyzm posiada swą etykę, której zamierza pozostać wiernym. Etyka ta pokrywa się z moją osobistą moralnością: mówić jasno i otwarcie, a gdy się ma przyjaciela, maszerować z nim aż do końca.

Rząd głodu, krwi i niewoli

Ta wspólnota ideowa Niemiec i Włoch znalazła swój wyraz w walce przeciw bolszewizmowi, tej nowoczesnej formie najmroczniejszej bizantyjskiej tyranii, temu niesłychanemu wyzyskowi i łatwowierności mas, temu rządowi głodu, krwi i niewoli. Tę formę ludzkiego zwyrodnienia, żyjącą kłamstwem, zwalczał faszyzm po wojnie ze skrajną energią, zwalczał ją słowem i bronią, gdyż gdzie nie wystarcza słowo, wymagają tego grożące okoliczności, chwycić trzeba za broń. Tak też uczyniliśmy i w Hiszpanii, gdzie padły tysiące włoskich faszystowskich wolontariuszy dla ratowania europejskiej kultury.

Towarzysze, już kończę. Europa jutrzejsza będzie faszystowska skutkiem logicznej konieczności wypadków, a nie skutkiem naszej propagandy. 20 lat minęło, gdy wasz wielki Fuehrer rzucił w masy zew do powstania. Zew ten stał się zawołaniem bojowym całego narodu niemieckiego: „Niemcy, zbudźcie się". Niemcy zbudziły się, Trzecia Rzesza powstała. Nie wiem czy kiedy obudzi się Europa. Ważnym jest, że nasze obydwa wielkie narody, przedstawiające w masie ludzkiej olbrzymią liczbę 115 milionów, wspólnie kroczą w jednym, niezachwianym postanowieniu. Ta dzisiejsza olbrzymia manifestacja jest najlepszym dowodem tego wobec całego świata.

Ogólne prawo ludzkości narodowi niemieckiemu przywrócił narodowy socjalizm

Żaden naród, — w dalszym ciągu swego przemówienia wołał donośnym głosem kanclerz Hitler, — nie może bardziej tęsknic za pokojem, niż Niemcy, żaden też naród nie doznał w tym stopniu strasznych następstw tej łatwowierności, co nasz, poza nami bowiem leży przed objęciem władzy przez narodowy socjalizm okres 15-tu lat, stanowiących jedno pasmo ucisku, wymuszeń, odmowy równouprawnienia, a przez to nie dającej się określić duchowej i materialnej nędzy.

Ideały liberalizmu i demokracji nie wyratowały w naszym kraju narodu niemieckiego od najgorszych, niepojętych w historii gwałtów. Dlatego też narodowy socjalizm musiał wysunąć nowy, bardziej skuteczny ideał, aby przywrócić naszemu narodowi te ogólne prawa ludzkości, których odmawiano mu przez półtora dziesiątka lat.

W tym okresie najbardziej gorzkich doświadczeń — muszę to dziś przed narodem niemieckim i całym światem powiedzieć — Włochy, a zwłaszcza Włochy faszystowskie, nie brały udziału w poniżaniu naszego narodu. Ze wspólnoty faszystowskiej i narodowo-socjalistycznej rewolucji powstała dziś wspólnota nie tylko zapatrywań, lecz i działania.

Jest to szczęście w takiej epoce i w takim świecie, w którym widoczne są wszędzie tendencje niszczycielskie i wypaczające. Faszystowskie Włochy stały się dzięki genialnej i twórczej działalności swego budowniczego nowym imperium. Benito Mussolini, mogłeś w tych dniach na własne oczy stwierdzić zdobycze państwa narodowo-socjalistycznego. Również i Niemcy stały się w swoim stanowisku narodowym i w swej sile wojskowej na nowo mocarstwem światowym.

Wola dwóch mężów

Siła tych dwuch państw tworzy dziś najmocniejszą gwarancję utrzymania tej Europy, która ma jeszcze poczucie swej misji kulturalnej i nie jest skłonna zapaść się w otchłań rozprzężenia skutkiem działania czynników destrukcyjnych. Każda próba, zmierzająca do rozbicia lub rozwiązania takiej wspólnoty narodów przez wygrywanie jednej strony przeciw drugiej, przez sianie podejrzeń, bądź też przez podsuwanie im nieistniejących w istocie celów, spali na panewce zarówno wobec pragnienia tych 115 milionów, które tworzą tę manifestację wspólnoty, jak i zwłaszcza wobec woli dwuch mężów, którzy przed wami tu stoją i do was przemawiają.

„Zielone koszule" przechodzą do Związku Młodej Polski

Prace na terenie młodzieży postępują naprzód

Zarząd Główny Związku Młodzieży Ludowej (t. zw. „zielonych koszul") pod przewodnictwem prezesa Puziewicza, powziął uchwałę zwołania na dzień 24 października br. walnego zjazdu do Warszawy, celem dania wyrazu uczuć młodzieży ludowej dla Naczelnego Wodza, ustalenia form i zasad szerszej pracy oraz rozwiązania organizacji i wejścia do Związku Młodej Poski, powołanego do życia przez płk. Koca.

Na zebraniu koleżeńskim, po zebraniu zarządu, wziął udział zastępca kierownika Zw. Młodej Polski, p. Rutkowski. Przed walnym zjazdem odbędą się w powiatach zebrania informacyjne dla zarządów i prezesów kół.

Wielki zjazd właścicieli przedsiębiorstw samochodowych w Warszawie

W dniu 30 bm. odbędzie się w Warszawie oczekiwany z zainteresowaniem doroczny zjazd Związku Stowarzyszeń Właścicieli Przedsiębiorstw Samochodowych RP.

Przedmiotem obrad będą sprawy: koncesyj dla przedsiębiorstw autobusowych, zarobkowego przewozu towarów samochodami ciężarowymi, dalej sprawy pewnych niedomagań krajowej produkcji autobusów, budowa dworca autobusowego w Warszawie itp.

Jeżeli chodzi o dział autobusowy, to zjazd zastanawiać się będzie nad umocnieniem podstaw prawnych pracy przedsiębiorstw autobusowych przez uzyskanie wielolętnich koncesyj (na 15—20 lat), które pozwolą na odpowiednie inwestycje, renowacje taboru, organizowanie sieci warsztatów reparacyjnych, garażów i dworców autobusowych.

W sprawie zarobkowego przewozu towarów samochodami ciężarowymi zjazd zajmie się przede wszystkim polityką koncesyjną, dzięki której obecnie uzyskać koncesję na pracę w tym kierunku może przedsiębiorstwo, dysponujące nawet tylko jednym wozem, a często stanowiące wspólną własność kilku nie odpowiedzialnych finansowo wspólników. W rezultacie łatwości otrzymywania koncesyj dochodzi do poważnych zaburzeń taryfowych, przy czym często zdarza się przewożenie towarów nie opłacalne, a nawet poniżej kosztu.

Projektuje się, ażeby koncesje otrzymywały przedsiębiorstwa poważniejsze, dysponujące przynajmniej 3 samochodami, albo taborem o łącznej nośności 15 ton, dzięki czemu zlikwiduje się dotychczasową rabunkową gospodarkę i dziką konkurencję przy ogólnym braku rentownej kalkulacji, przeciążaniu wozów i niszczeniu taboru. W chwili obecnej na terenie całej Polski kursuje ok. 2000 ciężarówek, należących do blisko 1800 przedsiębiorstw, a więc są to przeważnie przedsiębiorstwa małe.

Zjazd obradować będzie również nad zwalczaniem konkurencji w dziedzinie zarobkowego przewozu towarów samochodami uprawianej przez nie koncesjonowane jednostki, posiadające wozy rzekomo do prywatnego użytku.

Zapotrzebowanie rolnictwa na kredyt rejestrowy i zastawowy

Związek izb i organizacyj rolniczych rozpisał w sierpniu rb. ankietę do izb rolniczych w sprawie rozprowadzania kredytu rejestrowego i zaliczkowego oraz potrzeb rolnictwa w tym zakresie.

Z odpowiedzi na tę ankietę wynika, że prawie wszędzie popyt na te kredyty przekracza w roku bieżącym rozmiary z lat poprzednich.

Ponadto w odpowiedziach ankiety zaznaczono znaczne zapotrzebowanie rolnictwa również na inne kredyty, jak na nasiona siewne, nawozy, zakup inwentarza itp.

Ankieta dla ustalenia polskich nazw na ryby morskie

Gdynia. W związku z rozwojem polskiego rybołówstwa dalekomorskiego na morzu Północnym i na Skaggeraku, pojawiły się na rynku nowe gatunki ryb, nie mające dotychczas ustalonych nazw polskich. W braku tychże zaczęto operować nazwami spolszczonymi z języków obcych, angielskiego i niemieckiego.

Dla zapobieżenia temu do osób interesujących się rybołówstwem, została rozpisana przez prezesa Morskiego Instytutu Rybackiego prof. M. Siedleckiego ankieta, zawierająca nazwy ważniejszych gatunków ryb morskich, poławianych na północnych wybrzeżach Europy.

W ankiecie podane są łacińskie nazwy ryb, dalej polskie, używane dotychczas w praktyce oraz zaprojektowane przez prof. Siedleckiego.

Po zebraniu całego materiału, zostaną ustalone przez specjalną komisję oficjalne nazwy, które będą obowiązywały w użyciu.

Światowa koniunktura nie przedstawia się zbyt pomyślnie

Sprawozdanie miesięczne Austriackiego Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen stwierdza, że ruch cen na rynkach światowych w sierpniu br. pozostawał pod wybitnym wpływem wydarzeń na Dalekim Wschodzie. Na ogół przeważała tendencja zniżkowa cen surowców przemysłowych, zboża i innych towarów.

Bardzo ważnym momentem jest, zdaniem Instytutu, zmiana polityki gospodarczej Stanów Zjednoczonych, która zaznaczyła się ostatnio. Obniżka stopy dyskontowej przez amerykańskie banki emisyjne, jako też zwolnienie złota przez skarb państwa i oddanie tego złota do dyspozycji bankom rezerwy federalnej, wskazuje, że rząd amerykański dąży do ożywienia działalności inwestycyjnej. Wywoła to niewątpliwie zwyżkę kursów akcyj i papierów procentowych, co odbije się także na tendencji giełd europejskich.

Ogólna koniunktura światowa w każdym razie nie przedstawia się tak pomyślnie, jak przed kilkoma miesiącami. Przypuszczalnie jednak osłabienie koniunktury będzie na razie tylko prześciowe. Utrzymująca się wciąż jeszcze duża płynność rynków pieniężnych i wzrastające zapotrzebowanie na sprzęt wojenny wskazują, że najbliższe miesiące nie przyniosą większej depresji.

Nowe mosty drogowe w Polsce buduje Państwo

W bieżącym sezonie budowlanym Ministerstwo Komunikacji prowadzi szereg robót nad budową państwowych mostów drogowych o większej rozpiętości. Przede wszystkim ukończono całkowicie budowę mostu przez Wisłę we Włocławku, którego poświęcenie i otwarcie nastąpi w dniu 25 b. m.

Drugą serią wielkich robót jest budowa mostu w Płocku, która postępuje w szybkim tempie. Opuszczenie kesonów pod filarami dobiega końca. Cztery filary i jeden przyczółek już wykończono całkowicie.

W najbliższych dniach nastąpi zawarcie umów z firmami metalowymi na montaż przęseł stalowych mostu w Płocku o wadze, przekraczającej 5000 ton.

Ponadto w województwie białostockim buduje Ministerstwo Komunikacji w Mostach stałe filary i przyczółki do nowego czteroprzęsłowego mostu stalowego przez Niemen.

W województwie lwowskim trwa budowa mostu żelbetowego przez Osławę w Zagórzu o trzech przęsłach sklepionych.

W województwie łódzkim będą wybudowane w r. b. stałe podpory do pięcioprzęsłowego mostu żelbetowego przez Wisłę w Kole.

W województwie tarnopolskim odbudowa mostu granicznego przez Dniestr w Zaleszczykach jest na ukończeniu. Po stronie polskiej zmontowano już trzy przęsła stalowe, pozostałe dwa przęsła ma zmontować strona rumuńska.

W Czortkowie w końcu bieżącego roku zostanie zmontowane nad Seretem przęsło stalowe na wybudowanych przyczółkach. Otwarcie mostu nastąpi na początku roku przyszłego.

W województwie wołyńskim prowadzona jest budowa drewnianego mostu przez Horyń pod Dąbrowicą o długości około 400 metrów.

Ułogodnienia kolejowe na wystawę katowicką

Ministerstwo komunikacji przyznało dla wystawców Jesiennej wystawy katowickiej „Przed zimą", która odbędzie się w czasie od dnia 2—17 października rb. na terenach wystawowych w Katowicach — bezpłatny przewóz eksponatów z Katowic do miejsca ich nadania.

Również osoby, przyjeżdżające w okresie wystawy do Katowic, otrzymają 75 proc. ulgi kolejowej w drodze powrotnej z Katowic, na podstawie indywidualnych kart uczestnictwa Ligi Popierania Turystyki, które nabywać można w całej Polsce w biurach podróży i Tow. kolejowym „Ruch" na dworcu.

Ponadto otrzymują ulgi wycieczki zbiorowe przy udziale co najmniej 15 osób 33 proc. z miejsca zamieszkania do Katowic i z powrotem oraz przy udziale 60 osób — 50 proc. zniżki — przy czym na każde 25 osób płacących przewozi się bezpłatnie jedną osobę w charakterze przewodnika, ogółem jednak nie więcej niż 3 osoby.

Polskie przepisy dewizowe

Na półkach księgarskich ukazał się pierwszy urzędowy zbiór obowiązujących przepisów i postanowień dewizowych w Polsce. Jest to książka dr. Adama Mantla, Bronisława Mateckiego i Tadeusza Bielobradka, zawierająca systematyczne opracowanie całokształtu polskich przepisów dewizowych.

Autorzy, jako współtwórcy przepisów dewizowych, regulujących zagadnienia transferowe między Polską a zagranicą, z zadania swego wywiązali się doskonale. Układ oraz zebrana całość materiału ułatwia każdemu samodzielne posługiwanie się tą pracą. Praca o przepisach dewizowych będzie utrzymana przez autorów trwale na poziomie stałej aktualności przez uzupełnianie jej w formie periodyków.

Należy przeto z całym uznaniem podkreślić zbiorowy wysiłek autorów, którzy swą cenną pracą zapełnili istniejącą lukę w naszym piśmiennictwie gospodarczym i prawniczym.

Niewątpliwie książka ta, która nosi tytuł „Polskie ustawodawstwo dewizowe", w znakomity sposób przyczyni się do usunięcia nieporozumień, jakie w życiu gospodarczym dawały się zauważyć niejednokrotnie z braku znajomości przepisów dewizowych.

Udostępnienie rolnictwu pasz pochodzenia buraczano-cukrowniczego

Odbyła się ostatnio w Związku Izb i Organizacyj Rolniczych narada z udziałem przedstawicieli przemysłu cukrowniczego, plantatorów buraków cukrowych i hodowców. Tematem narady było szersze niż dotychczas udostępnienie rolnictwu pasz pochodzenia buraczano-cukrowniczego, jako to melasy, wytłoków i cukru pastewnego.

Na terenach pozbawionych cukrowni, zapotrzebowanie rolnictwa na melasę zostanie określone zbiorowo przez organizacje rolnicze.

Niedobór budżetowy Czechosłowacji

Według sprawozdania Najwyższej Izby Kontroli, gospodarka budżetowa Czechosłowacji za 1936 r. zamyka się niedoborem w wysokości 2.316 mil. koron wobec 1.780 mil. koron w 1935 r. Dług państwowy w omawianym okresie wzrósł o 5,6 mild. koron osiągając wysokość 45,5 mild. koron. Za okres od 1930 do 1936 r. niedobór Skarbu Państwa wyniósł 8,5 mild. koron, dług zaś państwowy wzrósł w tym czasie o przeszło 20 mild. koron.

Tandetna produkcja samochodowa w ZSRR

Moskwa. Prasa sowiecka donosi, że produkcja fabryk samochodowych w Moskwie i w Gorkij jest niedostateczna i kształtuje się poniżej obowiązującego minimum. Manco produkcji za okres 8 miesięcy rb. wynosi 13 tys. wozów ciężarowych i 5.500 samochodów osobowych. Najgorzej przedstawia się jednak produkcja części zapasowych, gdzie niedobór wynosi na około 80 mil. rubli.

Zdaniem „Prawdy" wina za ten stan rzeczy spada na główny urząd samochodowo-traktorowy „Gutap". Wobec chaosu gospodarczego i administracyjnego fabryka w Gorkij przyniosła w ciągu 8 miesięcy rb. 26 mil. rb. strat, a to wskutek tandetnej produkcji.

Dziennik wzywa do przeprowadzenia gruntownej sanacji w „Gutapie" i w fabrykach samochodowych, co jest zapowiedzią nowych dymisji i aresztowań.

Ideowo-polityczna unifikacja Gdańska z Rzeszą Niemiecką

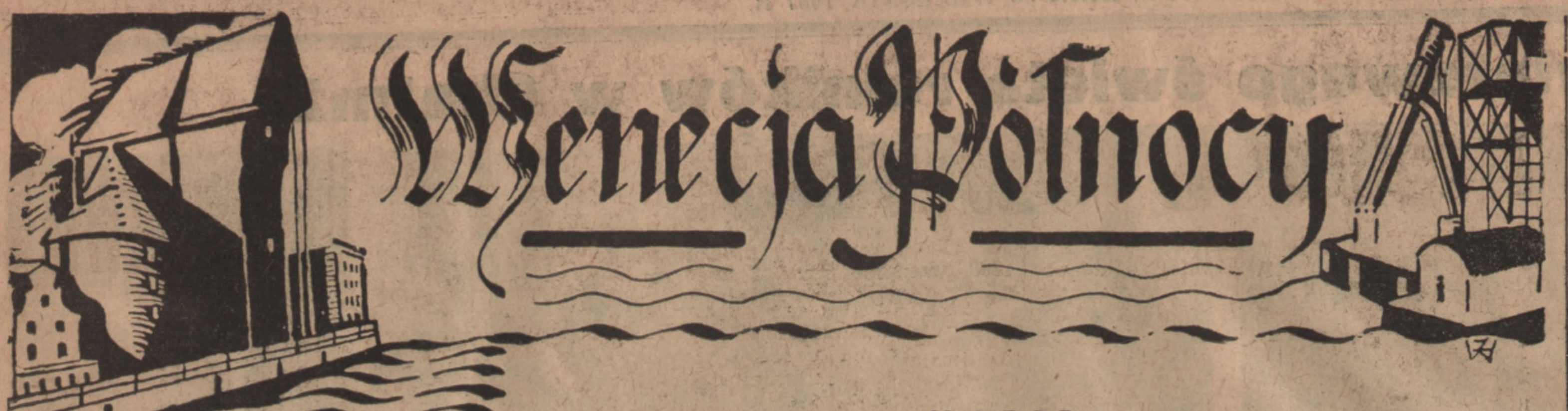
Gdańsk myśli poważnie nad sposobami zastąpienia guldena marką niemiecką

Hitlerowcy w Gdańsku przez usta swych wybitnych przedstawicieli stale podkreślają, że W. M. Gdańsk stopniowo tak upodobni się do Trzeciej Rzeszy, że istnieć będą tylko różnice formalne. Że w chwili obecnej tego rodzaju stan rzeczy istotnie ma miejsce, widzimy na każdym kroku. Całość np. życia organizacyjnego w Gdańsku jest nie tylko ukształtowana według wzorów, wziętych z Rzeszy, lecz — co najważniejsze — jest z życiem tym związana jak najściślej pod względem ideowo-politycznym. Z takim stanem rzeczy spotykamy się w Gdańsku wszędzie, gdyż z tego wewnętrznego powiązania spraw gdańskich z niemieckimi nie robi się dzisiaj żadnych tajemnic. Urzędników przenosi się z Gdańska do Rzeszy i naodwrót, jak gdyby wogóle nie istniało „Wolne Miasto". Ustawodawstwo urzędnicze jest identyczne: w najbliższym czasie ma być wprowadzona na terenie Gdańska obowiązująca w chwili obecnej w Rzeszy taryfa płac. Różnice w umundurowaniu albo są nieznaczne, albo też ich wcale nie ma.

Tym zewnętrznym objawom unifikacji z Rzeszą odpowiada — rzecz prosta — oddawna już zasadnicza struktura wewnętrzna całej polityki gdańskiej. Z tego zasadniczego nastawienia wypływały też gdańskie animozje do Ligi Narodów i do praw polskich. Tym zasadniczym wytycznym również i ludność polska zawdzięcza różne posunięcia i wystąpienia, skierowane przeciwko tym czy innym dziedzinom jej życia.

Najbliższy etap ujednolicającej akcji czynników hitlerowskich w Gdańsku ma stanowić — według kursujących ostatnio w Gdańsku wśród ludności pogłosek — zmiana waluty gdańskiej na niemiecką, t. zn. zastąpienie guldena marką. Przygotowania do przeprowadzenia tej ogromnie ważnej dla życia gospodarczego i politycznego zmiany walutowej postąpiły podobno w poszczególnych resortach gdańskich już bardzo poważnie naprzód. Wydaje się nie ulegać żadnej wątpliwości, że fakt wprowadzenia waluty niemieckiej w miejsce dotychczasowej odmiennej waluty gdańskiej, zawsze tak zaciekle bronionej przed ewentualną unifikacją z walutą polską, a stanowiącej artybut odrębnego charakteru Wolnego Miasta, miałoby charakter wybitnie polityczny. Zmiana ta szłaby po linii wypowiadanych stale przez hitlerowskich wielkorządców Gdańska zapowiedzi, że „przejście Gdańska do Rzeszy dokona się stopniowo i pokojowo bez narażenia się przytem na poważniejsze konflikty". Dodać jeszcze trzeba, że obowiązujące Polskę i Gdańsk umowy przewidują unifikację waluty gdańskiej z Polską, nie mówią jednak nic o możliwości przeprowadzenia unifikacji guldena z marką. Fakt zmiany guldena na markę wprowadziłby niewątpliwie poważne perturbacje do wzajemnych stosunków gospodarczych między Polską a Gdańskiem, nie mówiąc o konsekwencjach politycznych, jakieby wynikły z nowego stanu rzeczy w tej dziedzinie.

Realizacja przez dzisiejszy Gdańsk hasła: „Zurueck zum Reich" postępuje planowo i systematycznie naprzód.

NAPISAŁ
ZDZISŁAW KARR-JAWORSKI

Dramat dziejowy ostatnich lat sprawił, że Gdańsk został wolnym miastem. Piszę „dramat" dlatego choćby, że to samo miasto borykające się częstokroć (ze względów politycznych, o czym mowa poniżej) z wielkimi trudnościami finansowymi to samo mia sto powtarzam, mogłoby dzisiaj być najbardziej kwitnącym portem Europy, bramą z morza Bałtyckiego do Czarnego, ośrodkiem giełdy państw wschodnio i północno-europejskich, centralnym oknem na świat trzydziestokilko, a wkrótce czterdziestomilionowego Państwa Polskiego.

Stało się inaczej.

W cyklu swoich artykułów nie będę roz trząsał przyczyn, ani zgłębiał wyników obecnego stanu rzeczy. Niech się trudzą nad tym zagadnieniem dyplomaci i ekonomiści.

Jedno wszakże jest pewne i o tym wie każdy kupiec gdański, że to co się stało, sta ło się z wybitną krzywdą dla jego własnych interesów.

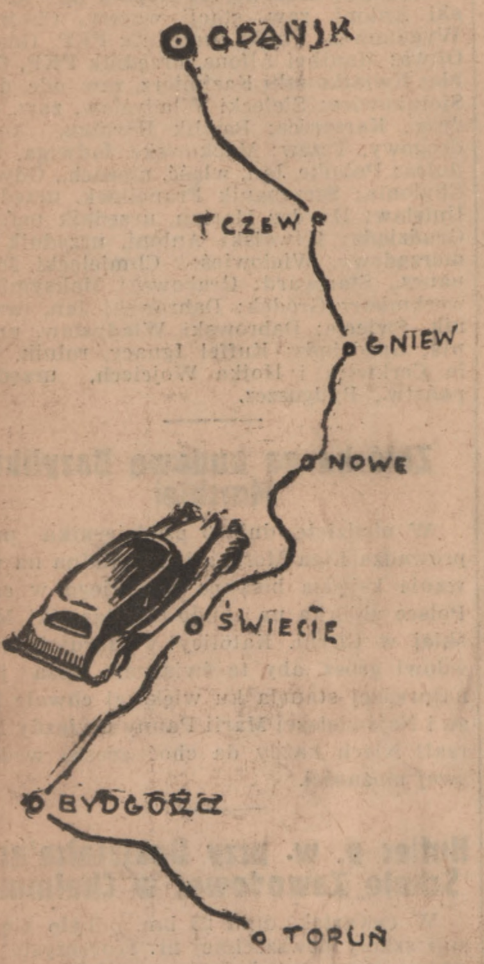
W szeregu rozmów jakie przeprowadziłem z rodowitymi gdańszczanami, wyczułem wiele tonów sympatii dla Polski, a czasem, gdyśmy byli naprawdę sami — słyszałem zdania mocne i wyraźne, że

Gdańsk bez Polski to wymarłe muzeum dawnej świetnej przeszłości.

Nie uprzedzajmy jednak faktów i zacznijmy opisywać nasze spostrzeżenia od chwili, gdy w wygodnej limuzynie, z Torunia — via Bydgoszcz, ruszyliśmy na „podbój" **„Wenecji Północy".**

Na północ

Pogoda jak na zamówienie. Na mapie wykreśliliśmy sobie szybko drogę, która u swego celu miała nas zaprowadzić do brzegów Bałtyku.

Toruń, Bydgoszcz, Nowe, Gniew, Tczew, Gdańsk. (Patrz ilustrację).

W Gdańsku byłem po raz pierwszy, miałem zatem tę wyższość nad swoim współtowarzyszem, że mogłem podpatrzyć wiele rzeczy, które innym uszły uwagi, patrzyć na otoczenie oczyma świeżymi. Tak więc, przygotowany teoretycznie, pod opieką pierwszorzędnego znawcy stosunków gdańskich (nie dziennikarza) mogłem korzystać z jego wskazówek uzupełniając je swoimi spostrzeżeniami.

Piszę rzetelną prawdę, bez jakichkolwiek uprzedzeń, czy nastawień. Z prawdziwą szczerością złożę hołd niewypowiedzianemu pięknu architektonicznemu Gdańska, (niech choćby świadczy o tym sam tytuł), ale nie ukryję nic pod korcem, co krzyczy nagą krzywdą, choćby to miało niepodobać się panom, obnoszącym po Langgasse czarne swastyki, z taką dumą jakby siedzieli conajmniej na stołku swego przywódcy, a stolicę jego przenieśli już dawno do Gdańska.

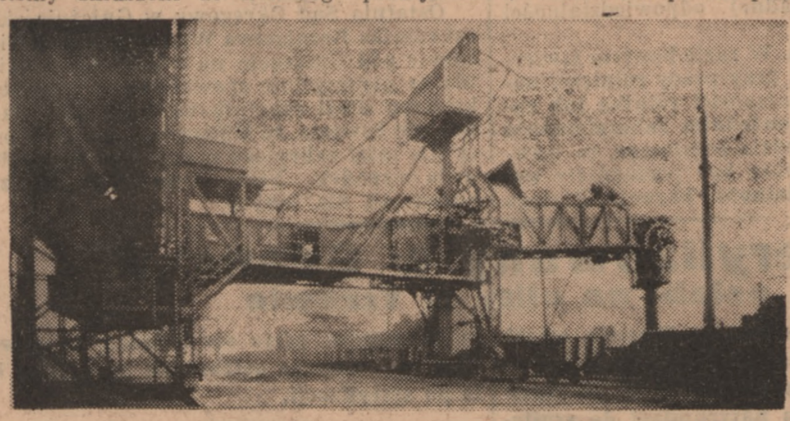
— — — — — — — — — — — — — — —

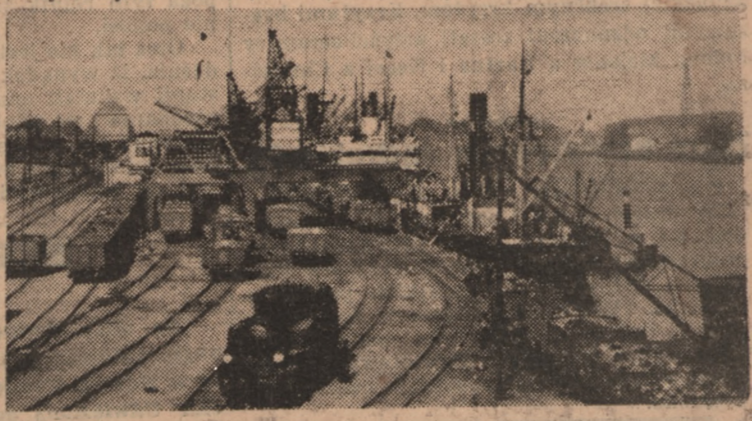

„Wenecja Północy".

Maszyna nie idzie ale leci wprost, nie dotykając prawie ziemi. Wskazówka kilometromierza drga między 90—100 km-godz.

Nie obejrzeliśmy się jak przed nami zarysowały się kontury Nowego. U progu miasta „nawaliła" nam przednia opona. Zostaliśmy zmuszeni do dłuższego postoju.

Po prawej stronie w dolinie, otulona spóźnionymi mgłami, w obramowaniu rdzewiejących łąk płynęła powoli Wisła w ciasną zgermanizowaną gardziel.

Po drugiej stronie rzeki zielenił się ten sam krajobraz niczym nie odmienny od zwartej niziny, a jednak już nie nasz.

Mimowoli na myśl przyszedł mi Dunaj i Esthergom.

Jakże wielkie podobieństwo geograficzne ma Wisła pod Nowem i Dunaj pod Esthergom. Czyż jest rzeczą możliwą, aby w wybitnie słowiańskim kraju, który przecina całe dorzecze polskich rzek — tam po drugiej stronie o kilkaset zaledwie metrów żyła inna rasa, inny panował język i zwyczaje?

Nowe — to polski Esthergom. **Tak jak niedawno w Esthergom patrząc z wyniosłej katedry na drugą stronę Dunaju, nie mogłem pojąć krzyczącej niesprawiedliwości traktatu w Trianon, tak i tu nie mogłem zrozumieć wiekowego splotu wypadków, których rezultat przypisałem nieudolności naszych królów i pokojowemu usposobieniu słowian.**

Ktoś kto po raz pierwszy w życiu stanie na szosie w tym miejscu gdzie Wisła opiera swój prawy brzeg o ziemię pruską musi przebiec myślą Smętkowymi ślady Żeromskiego i Wańkowicza.

Patrząc na strzelające czerwienią w niebo wyniosłe ruiny zamków krzyżackich, prze żywa człek tutaj Jurandowe cierpienia i Grunwaldzkie zwycięstwo.

Na usta ciśnie się szept: „Bogu Rodzica Dziewica, Bogiem sławiona Maryja".

Prusy Wschodnie, ten wiszący nad Polską worek, wciskający się wzdętym brzuchem w barki Polonii, zaczepia się jednym końcem właśnie tu w Nowem.

Jak ongiś Warmia niby siekiera wbijała się w lenne Prusy, tak dziś, te same Prusy cisną całym ciężarem na koryto Wisły, wsparte wprawdzie wąskim, ale mocarnym pasem północnego Pomorza i Kaszub.

Kilka lat temu wielką sensację w krajach zachodnich wzbudził faktomontaż filmowy

„Cień nad Europą"

nakręcony przez jedną z wytwórni francuskich. Cieniem tym miał być Gdańsk. Od „cienia" tego dzieliło nas teraz zaledwie kilkadziesiąt kilometrów.

Wjeżdżaliśmy w ziemie, w których ze wschodu i zachodu osiadł nasz odwieczny antagonista, a na północy niby czarna chmura idąca od Bałtyku, zbliżał się ku nam „Cień nad Europą".

— — — — — — — — — — — — — —

Auto naprawione. Ruszamy w dalszą drogę.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Z życia Polaków w Niemczech
Wymowne fakty i co na to władze niemieckie

W dniu 19 bm. uczestnicy wycieczki polskiej z Raciborza, udający się do miejscowości Turza i Budziska, zostali w drodze powrotnej, w Budziskach, zaczepieni przez Niemców i poddani przez przywołanych żandarmów dokładnej rewizji osobistej. Rewizji asystowała grupka Niemców, wykrzykujących pod adresem Polaków: „Wy przeklęci szpiedzy", „Wy polskie świnie" itd.

* * *

Polsko - Katolickie Towarzystwo Szkolne na Śląsku Opolskim w Zabrzu korzystało od lat z klas szkolnych w budynkach szkół niemieckich, gdzie przeprowadzało kursy języka polskiego. Wniosek o przydział klas w nadchodzącym sezonie został ostatnio przez nadburmistrza m. Zabrza załatwiony odmownie, „ponieważ — jak dosłownie stwierdzał nadburmistrz — klasy w szkołach w przyszłym półroczu zimowym będą niemal codziennie używane w celach szkolenia oraz dla potrzeb świetlicowych, zaś nieliczne dni w których klasy pozostaną wolne, muszą pozostać bez użytku, aby mogły być gruntownie wyczyszczone".

W ten sposób dla kursów języka polskiego nie ma w Zabrzu w żadnej szkole miejsca.

* * *

Dnia 7 bm. odezwał się nauczyciel Pytel z Klekotna na Śląsku Opolskim w czasie lekcji do uczni wyższej klasy słowami, których treść była taka: Kto w domu ma czarną „Matkę Boską", niech ją wyrzuci lub spali, bo jest to polska Matka Boska, ale niewłaściwa, gdyż Polacy są biali.

* * *

Franciszek Wawrzynek z Gliwic, zatrudniony w magistracie miasta Gliwic, wysłał tego roku dwoje dzieci na kolonie letnie do Polski.

Po powrocie z kolonii zgłosiły się dzieci na normalną naukę do szkoły. Kierownik szkoły Sosna i nauczyciel Pluta zawezwali dzieci do osobnego pokoju, gdzie wypytano się je, gdzie były na koloniach letnich, czego się tam uczyły, co śpiewały i czy rodzice lub krewni należą do organizacyj polskich. Zażądano również, aby dzieci przyniosły otrzymane na koloniach letnich książki.

Franciszek Wawrzynek otrzymał na początku września wypowiedzenie z pracy, którą pełnił od 1927 roku.

Z powiatowego święta rolników w Chełmży

1. Pod gmach nowej Spółdzielni ciągnęły tłumy uczestników zjazdu. — 2. Chwila po poświęceniu spółdzielni. — Zebrani przedstawiciele władz i organizacyj wysłuchują przemówień z życzeniami. — 3. Ks. wik. Chodziński przemawia podczas poświęcenia.

Pan starosta Bruniewski został obdarzony bukietem kwiatów.

Odznaczenie pisarza i działaczki kaszubskiej

Kartuzy. Jan Karnowski, znany pisarz kaszubski, odznaczony został ostatnio złotym krzyżem zasługi a p. Maria Kuklińska z Kartuz, propagatorka sztuki ludowej kaszubskiej srebrnym krzyżem. Krzyżami brązowymi odznaczeni zostali artyści-ceramicy ludowi Meisner z Kartuz i Necel z Chmielna.

Zjazd powiatowych instruktorów Pomorskiego Tow. Rolniczego

W dniach 4, 5 i 6 października br. odbędzie się w Toruniu zjazd sprawozdawczo-programowy instruktorów Towarzystw Rolniczych Powiatowych wszystkich powiatów Pomorza. W związku z tym w wymienionych 3 dniach urzędowania instruktorów Towarzystw Rolniczych Powiatowych na terenie poszczególnych powiatów będzie zawieszone.

Reprezentacyjna wystawa sztuki polskiej zostanie otwarta w sobotę

Warszawa. W ramach pierwszego powszechnego festiwalu sztuki komitet przyjaciół sztuki polskiej organizuje w 4 salonach Resursy Obywatelskiej wielką reprezentacyjną wystawę malarstwa, rzeźby i grafiki współczesnej.

Uroczyste otwarcie wystawy, która budzi tym większe zainteresowanie, że reprezentować będzie wszystkie kierunki artystyczne, nastąpi w sobotę, dnia 2 października o godz. 12 w południe.

Śmierć dziecka pod kołami wozu
powożonego przez ojca

Chojnice. We wsi Rytel, pow. chojnickiego, wydarzył się we wtorek wstrząsający wypadek. Około godziny 12 rolnik Żakowski zdążał do domu wozem naładowanym kartoflami. Na wozie, siedział 2 i pół letni synek jego Jan. W pewnej chwili, gdy furmanka Żakowskiego mijała inny wóz z cegłami, chłopczyk spadł z wozu tak nieszczęśliwie, że jedno koło przeszło przez jego głowę. W oczach zrozpaczonego ojca dziecko zmarło — śmierć nastąpiła natychmiast.

Ojca za wypadek nie można winić, gdyż w tej chwili uwaga jego skierowana była na drugą furmankę, która chciał wyprzedzić.

Skazanie rolnika za wypadek
przy maszynie rolniczej

Utarło się na ogół mniemanie, iż wobec tego, że rolnicy opłacają dosyć wysokie składki na rzecz ubezpieczenia od wypadków w rolnictwie, koszty związane z wypadkiem pokrywa Zakład Ubezpieczeń Społecznych i poza tym rolnik żadnej odpowiedzialności nie ponosi.

Otóż tak nie jest. W razie bowiem stwierdzenia, iż wypadek przy pracy rolniczej nastąpił wskutek opieszałości rolnika lub zaniedbania w odpowiednim zabezpieczeniu maszyny lub narzędzia rolniczego, to wówczas rolnik taki może być pociągnięty **nawet do odpowiedzialności karnej.** Dlatego też prowadzonej przez organizacje rolnicze akcji bezpieczeństwa pracy w rolnictwie, rolnicy nie powinni lekceważyć, lecz ściśle stosować się do wskazań lustratorów i instruktorów.

Ostatnio Sąd Okręgowy w Gnieźnie skazał rolnika Bronisława Wilczyńskiego z Miastowic pod Gnieznem na 6 miesięcy więzienia za nieumyślnie spowodowany wypadek, któremu uległ robotnik Gąsiorowski. Okazało się bowiem, że Wilczyński w czasie pracy nie miał zakrytego maneżu, co spowodowało wypadek. Niech wypadek ten będzie przestrogą dla innych.

Sterylizowany w Gdańsku
osłabł na ulicy w Tczewie

Na ulicy Dworcowej w Tczewie osłabł nagle robotnik Johanes Gaffka, zamieszkały w Nowym Porcie na terenie W. M. Gdańska. Odwieziono go natychmiast do szpitala Johanitów, gdzie stwierdzono, że powodem tego nagłego osłabnięcia były silne bóle po sterylizacji.

Minister Ulrych w Gdyni

Gdynia. Onegdaj przebywał służbowo w Gdyni minister komunikacji płk. Ulrych w towarzystwie prezesa dyrekcji toruńskiej Dobrzyckiego i wiceprezesa Batyckiego. W godzinach rannych udał się pan minister z towarzyszącymi mu osobami do Jastarni gdzie przeprowadził inspekcję terenu, na którym Rodzina Kolejowa ma wybudować kolonię letnią. Po powrocie do Gdyni przeprowadził minister inspekcję portowych urządzeń kolejowych. Z Gdyni udał się pan minister do Gdańska, skąd wieczorem odjechał do Warszawy. (Pat).

Honorowe odznaki LOPP na Pomorzu

Odznakę złotą I stopnia otrzymali pp.: Frankowski Stefan, kmdr.; Bała Franciszek wiceprezydent Torunia; Ładoś Kazimierz, gen. dyw. w st. sp. Grudziądz i Gliszczyński Józef, inż., urzędnik PKP w Toruniu.

Odznakę srebrną II stopnia: Kłossowski Stanisław, urzędnik PKP Toruń; Stabrowski Kazimierz, inż., urzędnik PKP Bydgoszcz Buczyński Bronisław, sekr. miejski, Chojnice; Szklarski Wojciech, st. werkmistrz, Grudziądz; Szypniewski Władysław, ksiądz proboszcz, Kielno i Philipp Karol, mgr., nacz. urz. poczt. Toruń.

Odznakę brązową III stopnia pp.: Kowalski Antoni, zaw. stacji warszt., Chojnice; Wyganowski Feliks, urzędnik PKP, Gdańsk Oliwa; Manthei Alfons, urzędnik PKP, Gdynia; Kwiatkowski Kazimierz, zaw. odc. drog. Sierakowice; Sielecki Władysław, zaw. odc. drog., Karsznice; Pawlik Herman, kontr. drogowy, Tczew; Maćkowska Jadwiga, Brodnica; Pohnke Jan, właść. nieruch., Gdynia-Chylonia; Szczepanik Franciszek, urzędnik, Unisław; Hayder Marian, urzędnik państw. Grudziądz; Kowalski Antoni, urzędnik samorządowy, Wielowieś: Chmielecki Józef, naucz., Starogard: Grabowski Maksymilian werkmistrz Gródek; Dąbrowski Jan, urzędnik, Świecie; Dąbrowski Władysław, urzędnik, Grudziądz; Kuffel Ignacy, rolnik, Mała Cerkwica i Hojka Wojciech, urzędnik państw., Bydgoszcz.

Zbiórka na budowę Bazyliki Morskiej

W niedzielę, dnia 3 października przeprowadza Liga Morska i Kolonialna na wezwanie księdza biskupa morskiego w całej Polsce zbiórkę na budowę Bazyliki Morskiej w Gdyni. Katolicy! Ofiarujcie swój wdowi grosz, aby ta świątynia Boża jaknajprędzej stanęła ku większej chwale Boga i Najświętszej Marii Panny Gwiazdy Morza!! Niech każdy da choć grosz, według swej możności.

Hufiec p. w. przy Dokształcającej Szkole Zawodowej w Chełmnie

W czwartek, dnia 23 bm. odbyło się w auli szkoły powszechnej nr. 1 uroczyste otwarcie roku wyszkoleniowego hufca przysposobienia wojskowego publicznej dokształcającej szkoły zawodowej w Chełmnie.

Na uroczystość przybyli w zastępstwie przewodniczącego powiatowego komitetu wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego p. wicestarosta mgr. Formanowicz, przewodniczący rady szkolnej p. burmistrz Klein, powiatowy komendant wf. i pw. por. Mondzielewski, kierownik szkoły p. Pawłowski, grono nauczycielskie oraz wszyscy junacy. Uroczystość zagaił odpowiednim przemówieniem kierownik szkoły p. Pawłowski, po czym powiatowy komendant wf. i pw. omówił tok służby w hufcu przysposobienia wojskowego.

Z kolei nastąpiła część koncertowa.

Od guziczka do stoliczka

Tytuł obowiązuje, więc trzeba zacząć od guzika. Wiadomo o nim powszechnie, że należy on do rzędu tych rzeczy, które o swym istnieniu przypominają nam zawsze w najmniej odpowiedniej chwili. Nie ma zapewne wśród nas człowieka, któregoby jakiś niesforny guzik choć parę razy w życiu nie zdenerwował, oderwawszy się w chwili największego pośpiechu. Człowiek o mało ze skóry nie wyskoczy, gdy musi wszcząć poszukiwania za igłą i nitką, lub conajmniej za — agrafką, w chwili gdy należałoby w najwyższym pośpiechu biegnąć do tramwaju, gdyż pociąg nasz odchodzi za 15 minut. Kto chociaż raz podobne powyższemu miał przeżycie ten zrozumie, jak się czułam w słotny październikowy dzień, gdy na oznaczoną godzinę miałam się stawić w mieście, a tu w ostatniej chwili ten nieszczęsny guzik się urwał. Więc choć chłodno było na dworze, w pokoju moim grzmiały pioruny, a nawet gdy się już z tą nagłą a niespodziewaną przeszkodą uporałam, pozostał mi humor ponury, podobny do aury tego dnia i podobny do funkcji którą pełnić miałam przez kilka przedpołudniowych godzin.

Jadąc wreszcie tramwajem, snułam poważne refleksje. Ów narzucający się myśli guzik wydawał mi się symboliczny. Mogło to przecież oznaczać, że i z naszej roboty dzisiejszej będzie „guzik". Nadto uprzytomniłam sobie, że dzisiejsze moje parominutowe opóźnienie nikomu nie sprawi przykrości — o nie — chyba wprost przeciwnie. Miałam przecież być istotą której widok mało kogo cieszy, którą co drugi przechodzień pragnie minąć niezauważony i w tym celu zmienia często tempo nóg lub nakłada drogi — jednym słowem — miałam być ulicznym łapigroszem.

„Cel uświęca środki" — takim oto aforyzmem przywitałam moją „towarzyszkę niedoli", która czekała już na mnie z ostemplowaną puszką i legitymacjami. Udałyśmy się na wyznaczony posterunek, za nami niósł wyrostek (może lepiej „niedorostek") transparent, na którym wymalowaną była idealna szkoła, właśnie taka, jakich nam jeszcze w Polsce kilka tysięcy potrzeba, a pod nią napis: Budujmy szkoły. Transparent ów został oparty o płot przed Bankiem Polskim, my zaś udałyśmy się do banku, aby prosić o pożyczenie nam stolika; intuicja mówiła nam bowiem, że do takiego bankowego stolika pieniądze powinny grawitować już z przyzwyczajenia. Nie zastanawiałyśmy się natomiast nad tym, jak stolik pochodzący chociażby tylko od woźnego tak poważnej instytucji będzie się czuł w naszym skromnym przedsiębiorstwie.

„Pani będzie łaskawa na budowę szkół" — brzęk — już pierwszy jest. Drżącymi rękoma towarzyszka przyszpila znaczek, zaraz znać po niej, że to istota dobroduszna, szpilek wbijać nie umie.

„Pani będzie łaskawa" — „O dziękuję bardzo" — pada zawsze ta sama odpowiedź, która zresztą raz oznacza że „tak" — a drugi raz że „nie", — jednakowoż znacznie więcej jest tak aniżeli nie.

Bywają jednak i tacy. Oto nadchodzi pan w wieku „męskim" (odpowiada on pojęciu wieku balzakowskiego u kobiet tj. od lat 30—60) palto fason i wogóle burżuj od pierwszego wejrzenia.

Podchodzę: „Pan będzie łaskaw na budowę szkół" — a on jak nie zacznie wymyślać, a głównie na ten temat, że wysokie podatki płaci. Odpowiedziałam mu też dość płynnie to i owo, bez śladu współczucia względem tych podatków, bo przecież kto je płaci, musi mieć z czego, co mu zresztą także zaznaczyłam.

Na pociechę zdarzały się wypadki, że „klient" nawet całkiem dobrowolnie do stolika podchodził bez śladu niechęci a był jeden wśród nich całkiem osobliwy. Idzie. Goły chleb pod pachą niesie (zjawisko, jak na Toruń, dość dziwne). Przystaje naprzeciw stolika, i się przygląda. Odnoszę wrażenie, że czeka na jałmużnę. A on, po kieszeni szpera, wreszcie z uśmiechem podchodzi i kładzie na stół dwa grosze. Robi mi się „bylejak" jakieś się tam o tej wdowie biblijnej analogie w myślach snują, jednak z całą naturalnością, na jaką mnie w tej chwili stać nadstawiam puszkę i proszę by do niej swoją ofiarę rzucił. Wzbrania się — najwidoczniej zażenowany. Wrzucam więc monetę w jego obecności, towarzyszka moja usiłuje przyszpilić mu odznakę, na co jednak nie zezwala. Dziękujemy mu po wielokroć razy. Odchodzi. A my od tej chwiil stajemy się jakoś dziwnie uroczyste; nie mówimy o tym wydarzeniu, ale czujemy, że tamten ubogi człowiek nie tylko dał grosz na budowę szkół, ale i nas obdarował niezwykle głębokim przeżyciem.

Dzisiaj, kiedy Towarzystwo Popierania Budowy Szkół może się po trzech latach istnienia poszczycić poważnym bilansem 8 i pół mil. złotych zużytkowanych na budowę szkół, nie mogę się oprzeć myśli, że i owe dwa grosze tkwią w tych ośmiu milionach. Kiedy zaś wypadnie nam już wkrótce w IV Tygodniu Szkoły Powszechnej znowu podjąć zbiórki i imprezy celem uzyskania pieniędzy na budowę szkół uczynimy to z całym optymizmem: wszak prace towarzystwa, owe 1062 budynki z 3994 izbami szkolnymi starczą za najsilniejszą propagandę i w każdym rozumnym obywatelu muszą wzbudzić chęć do udzielenia Towarzystwu pomocy w jego zbożnym dziele.

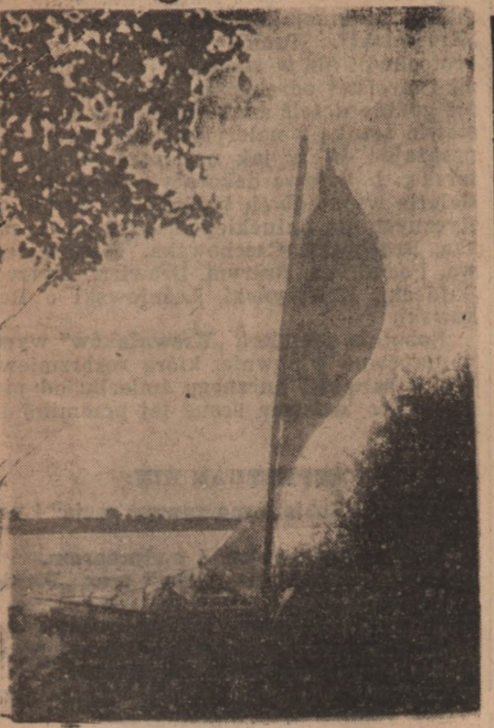
M. S-ka.

Pomorze - przodujące województwo w kulturze rolnej

Dział ten poświęcony jest gospodarstwom wiejskim, zarówno większej jak i mniejszej własności, które swoim dorobkiem i organizacją pomnażają kulturę rolną.

Jan Płażewski

Skargliwa baśń nad jeziorem majątku Święte

Do Świętego przywiodło nas tchnienie zasłyszanej kiedyś skargliwej legendy — w perlistej toni — w olśnieniu własnego jeziora skąpanej, — aż do skalistej głębi — na której, — jak szemrzą baśnie wiekowe — stało dumne ongiś zamczysko.

W szkarłatnym blasku słońca nie należy oglądać jeziora.... szarpią się wówczas wspomnienia. Ciche błyskawice promieniują dopiero wówczas — gdy w świetle księżyca zadrżą kilometrowe wody, a pośród wodorostów, w rozchwiejach porosłej trzciny — wypłynie z bursztynowej doliny postać pięknej dziewicy — szeleszcząco, rytmicznie, — w legendzie ludu uprowadzonej do wieży przeklętego zamku. W śnieżno - mglistą szatę spowita — Kąpie się w zimnym połysku wody i z muśnięciem złoto białych lilij przesuwa się wokół brzegów, aż się zagubi, rozpłynie.... zostawiając w parku dzisiejszego majątku swój srebrny sen i rozbiegane wieści — o nikczemnym cudzoziemcu — władcy tego zamku, któremu nie chciała się oddać w niewolę. Skarży się przeto tęsknota za wiankiem, a głąb jeziora chroni jej rzewne melodie za ukochanym, bratnim rycerzem, który przybył w zbroicy na zamek, aby pomścić krzywdę więzionej...

Jak przędą stare dzieje — rycerzów — i jemu oddani rodacy podstępnie zostali zamknięci w drugiej wieżycy. A życie ich dobiegło tam kresu. Męczeństwo to — okupione zostało gromem żywiołu, który zniweczył podle zamczysko — tworząc wielką wyrwę dla siedziby dzisiejszego jeziora.

Odtąd biegną na nitce motku wierzeń tutejszego ludu — wizje przeszłości — przyobleczone w święte szaty bohaterskiej dziewicy i dumnych jej rycerzy.

Cisza — w swym dostojeństwie tutaj panująca — w rozlewnej jasności księżyca — nad szerokim szmatem wody — pośród drzew starego parku — zdaje się potwierdzać baśń świętej żałości...

Fragmenty jeziora

ŚWIĘTE - Franciszek Kulerski

Wzorowo zorganizowany majątek — wysoka produkcja roślinna i doskonały dział hodowlany

Majątek Święte nad jeziorem położony — w powiecie grudziądzkim — jest własnością p. Franciszka Kuler-

Prezes FRANCISZEK KULERSKI znany działacz na niwie społecznej, dzielny organizator i dobry agronom.

skiego, z ziemią pomorską rodzinnie związanego — po ojcu, — który również uprawiał rolę — i był jej społecznym działaczem. Przy wyniesieniu z domu tych zasad — p. Franciszek Kulerski już od wczesnych lat swojej młodości — sposobił się do przyszłej pracy, biorąc przed wojną czynny udział w organizowaniu kółek rolniczych — a okres wytężonej pracy na tym polu przypadł po studiach i samodzielnym praktykowaniu.

W ruchu niepodległościowym — w pamiętnym 1918 i 19 roku p. Franciszek Kulerski dobrze się zapisał pamięcią — będąc później dowódcą straży ludowej na odcinku północnym — był w obronie przeciwbolszewickiej — a w początkach wolnego państwa, gdy trzeba było tworzyć własną administrację — przejmuje dwa wójtostwa — zostaje sędzią pokoju w Grudziądzu — piastuje godność prezesa powiatowego Towarzystwa Rolniczego w Grudziądzu (1921—1932 — jeździ po kółkach — organizuje je — przez szereg lat jest członkiem zarządu głównego w Pomorskim Towarzystwie Rolniczym — — rozwija działalność spółdzielczą — a jako działacz społeczny oddziaływa również przez prasę — i redaguje samodzielnie w okresie wojny i później — „Tygodnik Rolniczy" w Grudziądzu, z którym to miastem bardzo związany — przyjmuje udział w różnych przejawach jego życia. Na terenie pobliskiej cukrowni — w Mełnie — jest wiceprezesem rady nadzorczej.

Od 1921 r. gospodaruje p. Franciszek Kulerski na domenie państwowej Skurgwy a obecnie i na własnym majątku Święte. Praca rolnicza idzie w parze z oddaniem społecznym.

Hodowla konia szlachetnego „półkrwi" ma w Świętem dobre warunki.

Majątek Święte posiada 500 hektarów dobrej, pszenno - buraczanej ziemi — całkowicie jest zdrenowany, ska-

Dwór w starym parku nad pięknym jeziorem.

nalizowany i zelektryfikowany. Wszystkie budynki — w dobrym rozplanowaniu podwórza, masywne, murowane dobrze konserwowane, z nowoczesnym urządzeniem wnętrza. Inwentarze martwe w komplecie, a do pomocy sprzężaju dwa traktory. Produkcja roślinna opiera się na zbożu — z pszenicą i jęczmieniem, następnie na buraku cukrowym i ziemniakach przemysłowych. Ziarno siewne sprowadzane jest w oryginalnych, najlepszych dla tego typu gleby ustalonych odmianach, co łącznie z pierwszych odsiewem, daje możliwości zbytu dobrego produktu siewnego, licznie przez okolicę zakupywanego. Dużą pozycję zajmuje groch, dla którego uprawia się 40 hektarów.

Hodowla postawiona jest równie dobrze. Obora zarodowa, znana w okolicy — zapisana do Związku, wyróżniająca się pogłowiem — sztuk łącznie 110. Cechuje ją wysoki procent tłuszczu i wydajności. Ze względu na wysoką jej wartość majątek dużo sprzedaje materiału zarodowego — nie tylko w okolicy, ale i w bardzo odległych stronach. Przed paru laty większą partię zakupiły dobra pszczyńskie na Górnym Śląsku.

Jest również bardzo ładna stadnina w hodowli konia szlachetnego półkrwi zapisana do Związku, wyróżniająca się dobrymi matkami i przychówkiem. Duża przestrzeń wybiegów — obszerne i przewiewne stajnie — wzorowa pielęgnacja, pastwiska i koniczyny, zapewnia ją jej należyte podstawy. Trzoda chlewna — ogółem sztuk 160 wielkiej białej angielskiej — z produkcją na bekon. Konie inwentarskie ze względu na ciężką glebę — pogrubione. Owczarnia merynosowa — w czystości rasy, 200 matek, z wełną dla rynków krajowych i skopowiną na eksport — b. wartościowa. Ze względów gospodarczych prowadzona jest w Skurgwach. Całość majątku w sprężystej organizacji, mimo, że dużym warsztatem są Skurgwy, które to gospodarstwo wymaga większej pracy, jako, że nastawione jest wybitnie intensywnie. Gleba tutaj już gorsza, częściowo o piaszczystym szczerku, w ogólnej przestrzeni 635 ha — ale przez doskonałą uprawę — silne nawożenie i ogólne nastawienie gospodarcze, dobrze w tych warunkach rodzajna. Dość przytoczyć, że kiedyś absolutnie na tym gruncie nie myślano o pszenicy i buraku cukrowym — a dzisiaj udają się one doskonale już lat 14. Kosztowało to pracy i zabiegów nie mało. Takie jednak rezultaty postanowił sobie p. Fr. Kulerski osiągnąć, gdy przybył do Skurgwy w r. 1921. Duża część uprawiona jest pod kartoflami, w łącznej produkcji ze Świętem — w przeznaczeniu na przerób dla prowadzonej w Skurgwach gorzelni — wytwarzającej rocznie ca 70.000 litrów. Zapęd własny.

Tu i w Świętem — gospodarstwa prowadzone są światłą myślą i wytrawną ręką, co widoczne jest po obejrzeniu całości.

Jesteśmy w Świętem — w niedzielę. Przed starym, zabytkowym kościółkiem tłoczno. Ludność zdąża na modlitwę. Osiadła w ziemię mała, drewniana świątynia, obwarowana murem, w konarach drzew — jakże ładnie dopełnia blasku tej okolicy — pośród drogi, która wiedzie do starego dworu w Świętem, malowniczo rzuconego nad jeziorem (o którym w baśni) — z wodą długości brzegu ponad kilometr i pół km. szerokości. Bezpośrednio z parku, w którym wiele okazałych dębów zbliżamy się do wodorostów, z poza których widok w przestrzeń wody, z osiadłym dzikim ptactwem.

W parku widać czułą opiekę panien Ireny i Hanny Kulerskich, przygotowujących się przez wyższe studia do agronomii i ogrodnictwa.

Kiedyś Święte było osiedlem krzyżackim, a dobrami zawiadywał wysoki Komtur z Malborga. Dzisiaj Święte tchnie polskością — a po panoszących się na polskiej ziemi czasach, nawet śladu nie stało, jako że mury dawnego zamku krzyżackiego zalało święte jezioro.

Jan Płażewski.

WRZESIEŃ
30
Czwartek

KALENDARZYK.

Czwartek, 30. 9. — Hieronima.

Piątek, 1. 10. — Remigiusza.

Z miasta

Związek Powstańców i Wojaków O. K. VIII Bydgoszcz urządza w niedzielę, dnia 3 października br. w ogrodzie i salach **„Stara Bydgoszcz" ul. Grodzka (Rybi Rynek) „Wielki Kiermasz".** Własna orkiestra doborowa. Moc urozmaiceń. Wieczorem zabawa taneczna. Czysty zysk przeznaczony na umundurowanie oddziałów Związku. Początek kiermaszu o godz. 14-ej. Szan. Obywatelstwo z miasta i powiatu o łaskawe poparcie prosi

Zarząd.

— **Kurs wieczorny z zakresu 7 klas szkoły powszechnej.** Inspektorat Szkolny w Bydgoszczy organizuje w szkole powszechnej im. Św. Jana roczny kurs wieczorny dla dorosłych pragnących zdobyć wiadomości z zakresu 7 klas szkoły powszechnej. Kurs rozpocznie się 8 października i trwać będzie do końca roku szkolnego. Lekcje odbywać się będą w lokalu szkoły im. Św. Jana codziennie (z wyjątkiem soboty) od godziny 18 — 20,35. Po ukończeniu kursu kandydaci będą mogli składać egzamin przed państwową komisją egzaminacyjną i po złożeniu egzaminu otrzymają świadectwo równoznaczne ze świadectwem ukończenia publicznej szkoły powszechnej. Zgłoszenia przyjmuje i informacji udziela codziennie od godz. 12 — 13 kierownik szkoły powsz. im. św. Jana w Bydgoszczy ul. Świętojańska 20.

— **Przywłaszczył 5 zł.** P. Cecylia Szamułek (ul. Grunwaldzka) doniosła, że niej O. przywłaszczył na jej szkodę 5 zł. gotówki. Amator nieuczciwego „dochodu" będzie odpowiadał przed sądem.

— **Skradziono jeszcze jeden rower.** P. Brenenstahl Rudolf (ul. Szamorzewskiego 12) doniósł policji, że skradziono mu rower męski z piwnicy. Rowerokrada dotychczas nie ujęto.

Zebrania — Odczyty

— **Plenarne zebranie Stowarzyszenia Właścicieli Kiosków** miasta Bydgoszczy w obecności przedstawicieli Starostwa Grodzkiego i miejscowych urzędów odbędzie się dn. 5 października rb. o godz. 19-tej w lokalu restauracji pod „Lwem" ul. Marszałka Focha 7.

— **Walne zebranie członków Koła Rodzicielskiego** przy Miejskim Gimnazjum Męskim im. M. Kopernika w Bydgoszczy odbędzie się w niedzielę dnia 3 października 1937 r. o godz. 17-tej w auli gimnazjum im. M. Kopernika.

Dzień w Bydgoszczy

Społeczne Pośrednictwo Pracy w Bydgoszczy

Związek Pracy Obyw. Kobiet rozwiązał problem służby domowej — Radość wśród pań bydgoskich

Zbliża się zima. Z nastaniem chłodów tysiące bezrobotnych, zatrudnionych przy robotach sezonowych pozostanie bez pracy.

Większe możliwości w uzyskaniu pracy w okresie zimowym mają kobiety. Wszelkiego rodzaju prace domowe wykonywane są przez kobiety, a umiejętne pomocnice domowe szczególnie są poszukiwane w okresie zimowym.

Pragnąc przyjść z pomocą poszukującym pracy kobietom, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet w porozumieniu z lokalnym Komitetem Funduszu Pracy uruchamia za zezwoleniem Urzędu Wojewódzkiego z dn. 1-go października **Społeczne Pośrednictwo Pracy dla służby domowej** przy ul. Marszałka Focha nr. 39.

Biuro przyjmować będzie zgłoszenia pracodawców i pracownic codziennie (oprócz niedzieli i świąt) w godz. od 9-tej do 14-tej, w sobotę od godz. 9-tej do 13-tej.

Poleca się: **gosposie, kucharki, pokojówki, opiekunki do dzieci, praczki, prasowaczki i t. p.**

Zwracamy się do wszystkich Pań domu w Bydgoszczy z gorącym apelem, aby zechciały poprzeć Społeczne Pośrednictwo Pracy i zgłaszały zapotrzebowania na pracownice domowe, które polecane będą tylko na podstawie sprawdzanych informacyj. W ten sposób uniknie się wielu trudności i kłopotów, jakie są związane z angażowaniem służby domowej.

Jak słychać, panie bydgoskie są bardzo zadowolone z inicjatywy Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet.

Fryzjerzy bydgoscy będą radzili

o doli i niedoli swego ciężkiego zawodu

Na dzień 4 października br. o godz. 20 zwołane zostało wielkie zebranie wszystkich fryzjerów samodzielnych i pomocników, zamieszkałych w Bydgoszczy.

W programie przewidziany jest referat zawodowy, w którym omówione zostaną sprawy aktualne zawodu fryzjerskiego. Po przedyskutowaniu referatu uchwalona zostanie rezolucja.

Wielkie zebranie fryzjerów będzie przeglądem trosk i postulatów przedstawicieli tego zawodu.

Zebranie odbędzie się w lokalu „Pod Lwem" przy ul. Marszałka Focha.

Plaga kradzieży rowerowych

Jak przeciwdziałać szerzącym się kradzieżom?

Plaga kradzieży rowerowych ponownie zaniepokoiła posiadaczy rowerów. Ostatnio zanotowano kilka nowych wypadków kradzieży, mianowicie: z przed gmachu starostwa grodzkiego skradziono rower na szkodę Franciszka Kuchty, z przed sklepu bławatów przy ul. Gdańskiej, skradziono rower na szkodę p. Włodarskiego Stanisława.

Zauważyć należy, że po większej części są to wypadki, gdzie poszkodowanymi są przyjezdni mieszkańcy okolicznych wiosek.

Czy nie ma sposobu na upartych rowerokradów?

— **Nocny dyżur aptek.** Dyżur pełnią od dnia 27 9. — 3. 10 rb. apteka Centralna, ul. Gdańska 27. tel. 39-94 i apteka pod Lwem ul. Grunwaldzka 37 tel. 31-91

Z TEATRU MIEJSKIEGO.

Dziś w czwartek na wieczornym przedstawieniu „Małżeństwo", świetna komedia Vaszary'ego gorąco oklaskiwana przez licznie gromadzącą się publiczność.

Do osiągniętego całkowitego sukcesu przyczynia się świetna kreacja dyr. Stomy i p. Dorée w rolach naczelnych.

W piątek „Jan", komedia Bus-Fekete.

W stuletnią rocznicę urodzin M. Bałuckiego występuje nasz teatr z uroczystą premierą świetnej komedii tego pisarza p. t. **„Krewniaki".** Humor ten rdzennie polskiej krotochwili ma w sobie jasny promień poezji i swoistej odrębności. Teatr nasz pragnie godnie uczcić znakomitego pisarza i wystawia sztukę z należytym pietyzmem, wyposażając ją w jak najlepszą obsadę aktorską i oprawę dekoracyjno-kostiumową. Galerię wspaniałych typów tak charakterystycznych dla Bałuckiego tworzą pp. Arczyńska, Brochocka, Czechowska, Morozowiczowa, Podgórska, Butrym, Drewicz, Dytrych, Gajdecki, Kierczyński, Leśniowski o Rewkowski.

Sobotnia premiera **„Krewniaków"** wypełni napewno widownię, która rozbrzmiewać będzie salwami hucznego śmiechu od pierwszej po ostatnią scenę tej przemiłej komedii.

REPERTUAR KIN:

APOLLO: „Kobieta ma zawsze rację" i nadprogram.
ADRIA: „Burgtheater" i nadprogram.
BAŁTYK: „Droga do sławy" oraz „Piekielny wąwóz".
KRISTAL: „Zdrajca". W tygodniku wyjątki z manewrów i defilada przed Marsz. Śmigłym-Rydzem na pl. Wolności.
MARYSIEŃKA: „Pasażerka na gapę" z Shirley Temple oraz nadprogram.
REWIA: „Tajemnica starego zamku" i „Dzieci szczęścia".

Migawki

Budujemy szkoły

Przez całą Polskę leci głos wesoły,
Wysiłkiem wspólnym budujemy szkoły,
Stawiamy szkoły z widnymi oknami,
By wiele słońca było między nami.

A nowa szkoła bielą lśni z daleka
Raduje serca każdego człowieka,
Nam serca biją dumnie i radośnie,
Bo z drobnych składek wielkie dzieło rośnie.

An.

Pożar w pow. bydgoskim

Spłonął chlew i... cielak

W Przyłękach, w powiecie bydgoskim wydarzył się onegdaj pożar. W gospodarstwie **Franciszki Kowalczyk** spłonął chlew i pozostawiony w nim cielak oraz większa ilość siana. Przyczyny pożaru dotychczas nie zostały ustalone.

Wartość zniszczonego inwentarza wynosi około kilka tysięcy złotych.

Zawody modeli balonowych w Rawiczu

Rawicz. W ramach Tygodnia LOPP odbyły się w Rawiczu jedyne w Polsce zawody modeli balonów o puchar państwowego gimnazjum. Ogółem startowało 52 balonów. Konstruktorem ich jest młodzież szkół powszechnych i korpus kadetów. Wszystkie balony wykonano z papieru i wypełniono nagrzanem powietrzem. M. in. startował również balon o pojemności 100 m. sześć. (Pat)

Ceny biletów na koncert Kiepury

W dniu 28 bm. rozpoczyna się już sprzedaż biletów na koncert Jana Kiepury, który odbędzie się w dniu 3 października o godz. 12 w sali Domu Katolickiego (kino „Roma") w Warszawie. Ze względu na to, że artysta przeznaczył dochód z koncertu na Fundusz Obrony Narodowej — ceny biletów wahać się będą od 3 do 25 złotych.

Dla uczestników Festivalu Sztuki Polskiej, przybywających w tym czasie do Warszawy, zarezerwowano 500 biletów po niższych cenach.

Dzieje grzechu wykolejonej kobiety

Sensacyjna rozprawa przed sądem bydgoskim

Na wokandzie Sądu Okręgowego znalazła się onegdaj ponura sprawa 32-letniej Weroniki Wiertelak, rzucająca snop światła na świadome staczanie się w przepaść nędzy moralnej kobiety, wyszłej ze środowiska kulturalnego i zamożnego. Rozprawa sądowa przeistoczyła się w przegląd dziejów grzechu, godny pióra pisarza.

Przed czteroma tygodniami agenci policji śledczej w poszukiwaniu sprawców jednego ze śmiałych włamań, inwigilowali podróżnych na dworcu głównym w Bydgoszczy. Jednemu z agentów wpadła w oko niespokojnie oglądająca się niewiasta, którą też z miejsca aresztowano.

Tajemniczą nieznajomą była właśnie Wiertelak, zamieszkała przedtem w Poznaniu, a ostatnio w Warszawie.

Przytrzymana w czasie odprowadzania do wydziału śledczego, usiłowała „przebłagać" towarzysza za cenę 200 zł. łapówki. Agent nie dał się skusić niewieście, w tym przyczyna znalezienia się Wiertelak przed obliczem sądu.

W czasie rozprawy obrońca oskarżonej, jeden ze znanych adwokatów warszawskich starał się zjednać przychylność trybunału dla Wiertelakówny skreśleniem dotychczasowego jej życia, które w relacji obrońcy przypominało film kryminalny.

Wiertelak w 18 roku życia nawiązała bliższą znajomość z pewnym oficerem, uwieńczoną przyjściem na świat nieślubnego dziecka. Polvandryczna panna uprzykrzywszy sobie przyjaciela, weszła na śliską drogę „romantycznego" życia, zmieniając przygodnych przyjaciół niczym rękawiczki.

Po kilku latach niehamowanej rozwiązłości, Weronika — córka bogatego ziemianina, siostra profesora uniwersytetu i księdza, prof. seminarium, znalazła się na ulicy w towarzystwie sutenerów, złodziei itp. mętów społecznych. Poza kupczeniem doczesnymi uciechami, Wiertelakówna brała udział w szeregu wyprawach złodziejskich, doczekawszy się 4 wyroków skazujących. Ostatnio nawet „usamodzielniła" się prowadząc ekskursje włamywalskie na własną rękę.

Trybunał wymierzył osobliwej pannie Weronice 7 miesięcy bezwzględnego więzienia za usiłowane przekupstwo urzędnika w służbie.

I złodziej lubi się przespać...

Skradł prześcieradło i pierzynę

Pani Olga Hildebrand, zamieszkała przy ul. Pomorskiej 42 zdziwiła się niemało, gdy spostrzegła w swoim domu brak pierzyny i prześcieradła.

Przeprowadzone przez nią „dochodzenia wstępne" ustaliły, że pościel przypadła do gustu jakiemuś złodziejaszkowi, który widocznie dawno nie zażywał rozkoszy snu...

Policja czyni starania o ujęcie sennego złodziejaszka..

TABELA LOTERII

Z dnia 29 września

Ciągnienie I i II

GŁÓWNE WYGRANE

Zł. 1.000.000 na nr: 6424
Stała dzienna wygrana zł. 20.000 na nr: 45318
Zł. 30.000 na nr: 417
Zł. 10.000 na nry: 116152 144121
Zł. 5.000 na nry: 4019 34648 45909 63133 120651
Zł. 5.000 na nry: 4019 34698 45909 63133 50262 52232 74914 79506 92581 123098 125558 127816 133762 135693 142415 150506 153348 171881 184169
Zł. 1.000 na nr: 3037 7672 11467 16164 21577 22895 25822 34358 34722 35004 35241 41377 42572 61005 64258 66128 66353 67946 71502 78097 78721 81284 82247 89720 90135 92191 98907 106152 116557 118861 122823 124561 131490 140314 140397 141872 142092 144986 154231 156322 157340 171098 172807 175717 178980 180371 180378 184377 185741

Wygrane po 200 zł

25 182 203 44 707 1186 745 47 81 974
2022 10 955 88 538 56 662 729 847 88 3055
84 119 27 254 66 84 323 53 573 654 70 747
53 844 67 4006 55 133 66 401 20 32 531 714
20 5088 188 207 502 665 78 762 851 6130
456 93 625 34 902 7140 283 98 326 58 432
521 93 607 751 97 934 59 8070 142 43 204
377 434 72 517 644 796 818 30 57 9021 168
362 407 504 615 23 807 941 53
10005 125 67 216 23 65 66 77 341 70 407
31 751 84 995 11029 78 86 333 968 12221
411 96 605 863 13018 140 330 440 515 711
873 14399 406 49 542 51 634 64 738 937
71 15012 225 333 43 63 508 67 648 763 918
74 16065 74 75 152 492 604 827 919 94
17135 223 25 432 833 73 85 961 18026 48
92 313 46 605 778 19052 342 463 516 46
654 87 792 809 44 64 29
20127 226 31 57 21166 87 97 577 638 984
87 22017 118 496 510 12 91 789 806 906 16
40 23335 452 54 596 606 704 61 24031 295
316 47 532 36 40 58 714 76 96 25102 416
45 93 630 917 21 26003 10 43 112 315 441
89 504 23 64 628 95 751 887 27066 99 131
53 74 226 49 348 55 515 802 28005 32 64
103 39 837 598 629 750 941 81 29173 381
551 621 91 711 56 70 861 66 917 45
30716 99 863 95 942 70 31340 534 687 843
912 16 32172 507 671 766 79 866 33029 310
333 466 779 928 32 34116 371 477 722 856
95 920 35217 394 597 672 730 39 961 36046
64 164 75 213 346 537 56 702 967 37020
100 71 558 627 719 45 890
38302 457 90 573 600 5 55 757 840 50 52
39032 56 161 265 421 39 73 669 709 77
40006 41 415 56 75 740 833 989 41307
8 25 438 95 639 707 44 853 930 67 42220
77 426 508 35 958 65 43314 62 470 570 675
99 784 904 44154 300 83 512 13 991 45287
345 57 443 720 857 46001 94 128 290 93
600 5 814 39 47023 33 111 43 63 88 283
303 683 711 41 828 81 90 981 48106 11 27
728 867 922 49057 112 303 29 438 670 927
50086 139 210 34 389 410 576 664 51153
216 393 422 684 809 942 52134 342 528
657 894 934 53457 65 79 90 555 638 814
54093 120 324 517 60 95 628 707 812 902
53 58 55166 217 364 418 569 698 56015
316 29 42 520 616 759 802 57014 299 326
44 456 86 517 798 829 38 76 941 58078 296
652 778 801 19 59018 146 53 72 647 76 757
58 860 90
60211 477 549 703 67 881 61060 129 249
54 214 58 81 630 908 24 33 83 62170 304 86
[illegible] 97 847 54 63043 168 210 720
885 55 932 64139 350 65029 51 56 353 56
480 90 810 15 913 66090 335 84 454 589 943
67040 161 494 518 608 705 40 913 72 68004
104 224 621 60 845 910 69400 59 804 61
900 64 83
70030 58 228 81 413 57 518 72 636 811
51 58 984 71030 390 153 91 98 605 32 41
802 48 64 86 903 50 70 72003 4 307 426
27 899 909 73 73047 75 202 496 577 79
893 924 74383 504 613 821 75157 218 85
334 428 71 529 35 80 835
76276 93 323 77 419 543 666 983 77081
450 626 823 65 939 99 78164 236 92 94
436 48 621 33 726 65 852 56 79138 78 443
558 633 923 50
80006 125 87 99 242 442 533 55 95 749
813 50 914 81140 239 63 407 605 724 30
367 997 82050 117 349 53 92 404 569 716
840 994 83133 228 456 740 843 84036 158
278 321 36 415 72 734 72 78 961 85121
28 289 469 90 543 51 809 933 84 89 86170
90 425 27 60 860 87005 47 161 376 464 706
999 88055 87 96 159 449 75 689 709 811
13 87 910 90 89007 206 16 340 456 528
90135 54 68 422 34 36 62 689 732 91165
240 51 60 375 414 506 92016 35 137 224
303 24 548 53 739 854 59 89 93005 199
305 95 414 88 92 549 605 78 715 843 903
13 94010 245 80 353 588 704 53 88 952 56
95108 39 291 97 303 420 545 719 51 808
84 993 96101 58 366 501 97208 63
382 460 509 609 12 45 51 740 63 69 98231
63 362 508 99080 155 287 418 87 524 26
637 61 67 752 57 826 49 919
100090 153 285 351 71 433 56 63 94 675
786 845 78 101479 544 59 68 698 759 964
102043 126 412 546 82 103089 124 27 345
69 463 663 85 94 701 104226 64 97 442 51
513 80 768 82 883 87 950 83 105002 42
355 487 592 691 819 956 106002 396 501
616 720 34 851 107066 372 444 64 518 62
636 724 51 857 108271 312 18 591 725 895
931 85 109067 112 13 72 284 456 73 579
768 802 86 900
110017 30 61 293 431 71 610 700 962
111224 27 43 437 541 97 659 776 880
112141 73 84 213 439 43 87 587 810 926
40 70 113371 96 567 72 607 768 917 46
114433 509 666 83 744 115119 70 220 54 88
326 437 61 778 94 822 76 913 61 116003 10 61
120 95 257 479 707 24 60 915 117033 106 97
252 94 414 549 888 118303 24 402 595 119201
61 531 617 73 842 60 85 912 13 80
120121 36 234 76 86 504 7 707 96 809 921
121369 480 732 817 82 122098 124 361 80 88
524 76 633 808 939 123025 88 115 32 201 303
424 616 790 124124 324 412 630 59 84 713 20
804 911 125056 79 92 401 39 57 664 73 942
126285 462 519 82 704 127017 85 87 311 75 821
978 88 128046 235 411 14 560 717 37 859 937
41 61 129089 292 461 527 908
130026 235 62 314 447 31 735 897 911 131071
244 392 519 618 44 713 67 876 132326 405 59
645 764 881 942 98 133180 202 329 455 590 652
63 725 67 912 134630 831 135027 195 460 573
646 67 918 136066 102 56 66 207 31 62 597 751
75 137172 229 94 418 42 88 859 95 984 138005
75 186 98 286 323 91 93 417 622 86 791 930
139127 35 74 444 519 789 811 919 40
140141 211 353 91 449 71 580 600 87 990
141085 442 83 991 142150 309 58 674 794 894
992 143173 391 627 78 703 39 87 898 974 144052
344 588 666 779 934 78 145180 207 301 21 22
498 761 146013 189 308 64 454 596 600 933
147018 20 202 148384 543 609 149001 130 359
465 632 85
150263 409 51 94 651 72 92 751 822 907 151013
184 218 425 518 718 31 847 49 52 922 53 55
152056 308 75 401 50 532 87 70 904 46
59 90 153003 344 521 77 891 918 57 154343
685 750 83 964 155084 371 76 730 37
156156 296 419 591 643 61 157051 283 391
803 87 902 158214 52 348 456 504 924
159015 44 101 229 91 336 540 623 45 63
732 868 955
160046 183 278 392 509 671 711 895
161124 398 418 586 675 99 763 919 162245
416 84 610 70 904 163007 18 143 444 500
630 749 910 90 164180 316 81 499 855
165003 12 304 33 95 485 636 754 846 926
166007 46 72 243 84 354 606 756 830 42
66 87 167131 374 91 489 636 43 54 83 861
914 168649 856 935 169046 58 179 737 95
917 49
170086 179 233 373 680 735 852 64 171043
433 36 45 500 14 86 944 172120 32 51 58
95 245 324 443 57 81 612 709 814 63 95
173023 124 226 33 77 335 633 714 87 929
75 85 93 174141 281 86 379 428 83 558 92
648 86 917 175117 78 83 325 421 63 503
667 757 176128 502 868 912 177058 74 137
280 368 439 515 663 819 47 54 178064 80
133 275 314 820 44 926 39 179024 72 292
322 428 609 829
588 670 703 189062 143 73 242 439 698 828
31 87
190017 217 303 438 571 644 86 94 784 999
191128 45 79 219 70 88 505 616 34 706 46 89
801 192232 650 972 193038 321 346 70 402 504
88 835 83 194066 271 507 44 76 714

Ciągnienie III

Wygrane po 500 zł

14 207 357 774 973 1152 92 346 623 77
391 929 2007 45 265 396 714 31 811 946
3095 97 477 81 781 803 919 49 4154 56
250 356 578 605 13 744 895 5038 244 328
32 589 677 761 933 69 6021 68 186 267 397
663 724 891 986 7186 239 323 84 603 8257
343 825 9712 812
10208 321 406 45 60 73 522 642 812
11000 91 232 415 79 806 921 12186 360 73
535 59 920 13385 591 841 89 938 14135
240 63 323 890 15071 361 666 801 979
16183 464 90 565 659 714 17060 387 535
80 823 69 904 18283 558 799 835 19185
265 349 445 51 631 942 67
20129 280 317 26 707 829 40 976 21392
99 757 72 888 22625 75 958 74 98 23057
277 484 928 66 72 24026 51 507 85 669 722
812 21 96 25209 367 81 611 26086 756
27009 334 577 646 67 762 949 28669 783
29086 884
30010 153 225 55 325 489 540 654 781
31675 770 802 32004 229 49 875 967 93
33163 86 229 36 68 452 638 39 72 783 873
96 34141 63 241 343 45 54 89 97 781 957
71 35168 388 436 503 616 852 962 36099
222 96 325 436 751 37014 323 56 516 600
94 38204 50 581 82 854 987 39218 575 97
608 44 739 82 882
40112 348 491 813 41006 351 413 786 87
982 83 42037 856 43027 286 93 439 977
44024 137 273 381 562 709 14 45012 97
589 888 43003 113 254 302 83 91 511 92
662 897 47186 355 56 584 694 844 48184
91 307 675 786 49380 401 525 722 40
50096 161 249 354 446 523 601 51190
453 570 617 99 754 902 52635 95 953 53040
406 501 87 649 711 819 54696 875 980
55201 338 59 82 422 62 530 774 969 56047
77 164 84 321 440 539 50 629 85 901 57023
337 94 679 977 58006 65 173 75 400 40 690
710 16 59138 362 603 884 925 63
601894 369 482 734 61061 867 62319 574
771 863 63391 92 483 502 657 64151 619
89 844 65257 66078 103 24 215 43 99 443
531 37 61 671 77 857 67688 975 90 68132
241 368 477 728 69137 700 451 776 872
70131 32 221 67 440 64 627 827 900
71062 320 469 674 94 766 823 72035 280
428 506 943 73336 457 602 5 6 901 64 74086
405 617 96 819 51 64 926 75059 138 270
473 661 733 76436 75 511 63 741 62 887
916 77364 567 78126 521 813 51 79086 97
198 216 398 402 658 720
80259 386 92 429 512 729 32 81 879 968
81076 96 342 549 57 61 757 82159 549 52
721 38 913 83311 449 617 43 84266 314 441
43 715 857 959 71 85091 298 302 416 602
86109 578 658 920 24 87457 85 88209 340
78 418 25 788 865 89059 81 474 738 975
90047 162 63 73 275 81 85 482 778 870
91041 199 279 405 600 43 833 92018 121
92 301 510 682 726 51 942 93019 213 552
68 634 817 94174 202 484 571 606 52 724
953 95065 92 550 729 955 96428 97171 342
676 727 73 826 971 98078 232 67 393 642
742 867 99067 87 326 465 93 907 34
100009 176 453 90 744 63 805 101173 78
383 483 656 65 70 884 102186 256 322 429
585 95 647 103000 118 493 512 57 104020
159 412 617 25 743 916 105010 580 610 66
106535 701 3 88 859 107083 127 488 94
547 703 933 72 108182 97 454 66 562 85
699 754 91 868 921 109152 58 200 702
110049 90 222 84 310 88 646 844 965 67
111086 417 78 95 781 937 112078 90 218
42 378 422 30 725 947 113254 80 652 709
891 114340 45 421 529 656 757 942 81
115180 291 439 704 85 821 116214 53 328
431 733 117011 64 471 503 58 708 852
118009 184 209 52 320 77 407 16 594 880
943 119224 613 44 46 856
120203 28 326 450 674 121036 428 62
75 577 661 92 911 51 122188 287 97 614
27 913 14 15 123031 374 469 558 843
124088 282 84 87 508 803 40 125597 652
765 126088 106 453 776 955 127007 237
327 586 96 792 931 67 80 94 128238 61 424
34 591 956 129344 747
130025 246 432 787 867 934 76 94 131031
106 500 96 853 904 59 132468 763 133058
110 257 301 31 61 523 801 904 134182 693
895 925 135114 297 378 485 655 136296
608 9 890 137097 262 731 138148 290 461
80 599 812 139046 151 61 487 797
140123 91 564 816 141010 57 438 831 91
940 142253 493 705 143098 278 522 780
144017 768 804 145003 139 424 503 77 91
664 146211 56 322 482 83 517 726 147016
75 168 70 293 709 853 97 148004 445 741
957 149075 90 261 381 848
150424 658 807 50 984 151309 38 79 485
533 729 931 152089 140 327 37 40 825 955
153068 143 245 386 413 748 92 827 911
154071 436 667 79 713 155180 507 674 740
888 156315 59 417 78 533 38 678 753
157090 108 42 276 459 548 600 735 824 70
988 158285 465 159105 647 779 891
160022 517 613 876 906 161212 301 20
60 170 799 930 162058 347 616 721 83 89
893 163384 663 164247 49 350 407 570
830 901 99 165030 56 267 370 580 96 609
774 855 56 90 943 58 166073 161 219 42
390 412 640 786 167255 459 688 974 168050
52 232 305 597 656 78 813 169056 61 95
415 540 75 669 865 905 54 61
170064 442 47 764 171045 329 887 912
172046 399 535 63 828 94 173070 91 304 25
559 720 174034 204 302 910 175130 49 67
493 531 616 722 176040 233 85 444 96 773
835 177414 58 587 659 789 92 97 828 972
80 178057 357 99 736 974 179044 320 702
911
180120 80 230 482 527 181301 34 519 63
826 182194 401 534 733 817 62 183511 788
184111 356 428 40 602 737 88 185165 371
721 22 186311 46 887 96 187028 109 337
99 410 538 631 929 188184 208 189036 57
154 564 642 798 834 998
190227 327 40 417 32 78 501 622 743 47
885 97 191091 250 329 669 889 975 192172
269 394 431 735 85 910 48 193179 659
194160 206 1 6459 570 657 926

Ciągnienie IV

Wygrane po 2.500 zł

475 650 753 1406 871 2620 792 871 3607
4356 792 5081 759 926 6251 7309 8167 297
659 9405
10362 472 757 11169 230 313 12348 13102
681 14429 48 16385 422 17207 903 15 18272
608 19285 899
20173 721 835 21304 693 22460 757 23072
136 730 891 979 24032 251 539 606 806
25582 26485 810 909 27117 410 28179 387
29554
30178 278 521 650 755 31765 32782 911
33435 34031 187 35752 939 36079 227 345
38298 39728 931
40658 869 41666 42240 425 735 43031
273 45089 336 535 46656 47277 638 48721
49175
50191 356 831 51454 656 995 52286 628
53232 54366 516 844 55202 5 726 837 57026
770 58483 59112
60232 658 61463 701 62637 724 898
63388 64526 65038 432 68544 722 839 69054
179 556 79
70012 376 613 71194 72134 58 98 73573
74305 529 95 602 78 76211 411 573 77703
906 78533 740 79599 763 884
80469 504 607 744 81725 951 82057 192
83375 86165 535 87716 88120 240 89057
202 413
90063 91758 92941 94836 95642 96423
856 907 23 69 97076 92 331 719 98315 54
444 670 99315 62 814
100187 471 101112 590 607 761 102195
652 85 703 24 838 952 103871 937 105256
70 449 106133 107730 108090 263 109853
110075 411 798 881 992 111187 968
112290 312 428 597 657 92 774 113220 774
943 114288 115207 116029 87 579 676 988
117314 118148 338 119304 458
120215 474 121335 638 122955 123295
125128 244 478 126738 813 127352 128092
853 901 129063 466
130328 477 553 131453 650 132558 133852
134235 787 135304 919 136069 219 652
137068 80 637 138326 547 823 139230
140359 141042 483 775 907 1424100 98
143108 238 311 761 144389 529 145271 466
146072 557 649 147061 459 537 664 804
148503 149548 852
151534 948
152941 153613 72 154798 155089 749
156400 157323 561 648 158168 689 883
159244 303 778
160560 903 74 161207 408 163052 185
164815 165064 588 166604 167655 168173
711
170917 86 173750 174273 587 175016 241
510 176876 177964 178505 655
180015 181196 182210 481 982 183067 355
185049 222 501 78 186118 247 532 188692
189259 459 755 820
190556 80 871 191087 192088 354 438
754 193134 61 364 662 732 831 194440 528

Giełdy

NOTOWANIA GIEŁDY WARSZAWSKIEJ

z dnia 29 września 1937 r.

Dewizy

Belgia 89.05—89.23—88.87; Berlin 212.97—212.11; Gdańsk 100.20—99.80; Amsterdam 292.50—293.22—291.78; Kopenhaga 116.85—117.14—116.56; Londyn 26.17—26.24—26.10; Nowy Jork czeki 5.29 jedna ósma — 5.30 trzy ósme — 5.27 siedem ósmych; kabel 5.29 trzy ósme — 5.30 pięć ósmych — 5.28 jedna ósma; Oslo 131.83—131.17; Paryż 18.13—18.33—17.93; Praga 18.45—18.50—18.40; Sztokholm 134.95—135.28—134.62; Zurych 121.50—121.80—121.20; Wiedeń 99.20—98.80; Mediolan 27.97—27.77; Helsinki 11.60—11.54; Montreal 5.30 i ćwierć — 5.27 trzy czwarte; Tel Aviv 26.24—26.10.

Tendencja słabsza.

Waluty

Belgi belgijskie 89.23—88.80; dolary amerykańskie 5.29 i pół — 5.27; kanadyjskie 5.29 i pół — 5.27; floreny holenderskie 293.22—291.50; franki francuskie 18.33—17.80; franki szwajcarskie 121.80—121.00; funty angielskie 26.24—26.08; guldeny gdańskie 100.20—99.80; korony czeskie 17.80—17.00; korony duńskie 117.14—116.30; korony norweskie 131.83—130.85; korony szwedzkie 135.28—134.30; marki fińskie 11.60—11.20; liry włoskie 23.10—22.30; marki niemieckie 120.00—114.00; szylingi austriackie 97.50—96.50; marki niemieckie srebrne 129.00—123.00; Tel Aviv 26.20—25.90.

Akcje

Bank Polski 108.00; cukier 36.00; węgiel 26.00—25.75; Lilpop 53.50—53.25; Modrzejów 9.90; Starachowice 31.75—31.25; Haberbusch 42.25.

Tendencja nieco słabsza z wyjątkiem Banku Polskiego.

Papiery

4 i pół proc. pożyczka wewnętrzna 55.75—55.45—56.00; 3 proc. pożyczka inwestycyjna pierwsza emisja 68.00 serie 80.10; druga emisja 68.75 serie nie notowane; 5 proc. pożyczka kolejowa 59.00; 4 proc. pożyczka premiowa dolarowa 38.25; 4 proc. pożyczka konsolidacyjna 58.63—58.88—58.50—58.75 dwa ostatnie drobne; 8 proc. ziemskie dol. kupon 39.94; 4 i pół proc. ziemskie seria piąta 55.75—55.50—55.63; 5 proc. Warszawy 1933 roku 62.25—62.13—62.25.

Tendencja dla pożyczek i listów utrzymana.

NOTOWANIA GIEŁDY ZBOŻOWO-TOWAROWEJ W BYDGOSZCZY

z dnia 29 września 1937 r.

Zboża

Żyto 23.00 — 23.25; pszenica 29.25 — 29.75; owies 21.00 — 21.50; jęczmień browarowy 23.00 — 24.00; jęczmień 114—115 f. h. 21.50 — 21.75; jęczmień 109—110 f. h. 20.50 — 21.00.

Przetwory młynarskie

Nowe standarty:

Mąka żytnia gatunek I 0—65 procentowa wł. w. 33.25 — 33.75; mąka żytnia razowa 0—95 procentowa 28.75 — 29.75; mąka żytnia 75 procentowa eksport. na wywóz do W. M. Gdańska 32.75 — 33.00; mąka pszenna gatunek I wyciągowa 0—30 procentowa wł. w. 50.00 — 51.00; mąka pszenna gatunek I 0—50 procentowa wł. w. 45.50 — 47.00; mąka pszenna gatunek I A wyciągowa 0—65 procentowa wł. w. 43.50 — 45.00; mąka pszenna razowa 0—95 procentowa wł. w. 37.25 — 38.25; otręby żytnie z przemiału standartowego 15.50 — 16.25; otręby pszenne miałkie z przemiału standartowego 16.25 — 16.75; średnie 15.75 — 16.25; grube 16.75 — 17.25; otręby jęczmienne 16.00 — 16.50; kasza jęczmienna krajana wł. w. 31.00 — 32.00; kasza jęczmienna pęczak wł. w. 31.00 — 32.00; kasza jęczmienna perłowa wł. w. 43.00 — 44.00.

Artykuły strączkowe:

Groch Wiktoria 24.00 — 26.00; groch Folgera 23.00 — 25.00; groch polny 22.00 — 24.00.

Nasiona:

Rzepak zimowy bez worka 55.00 — 57.00; rzepik zimowy bez worka 51.00 — 52.00; mak niebieski 75.00 — 79.00; siemię lniane 45.00 — 47.00; gorczyca 36.00 — 39.00.

Artykuły pastewne i inne:

Makuch lniany 23.00 — 23.50; makuch rzepakowy 20.00 — 20.50; makuch słonecznikowy 40—42 procentowy 25.00 — 25.50; śrut soja 24.50 — 25.00; ziemniaki jadalne nadnoteckie 3,50 — 3.75; ziemniaki fabryczne za kg proc. franco fabryka 18 — 18,5; płatki ziemniaczane 16.75 — 17.25; słoma żytnia prasowana 7.50 — 8.00; siano nadnoteckie luzem 8.75 — 9.25; siano nadnoteckie prasowane 9.50 — 10.00.

Ogólne usposobienie: spokojne.

Programy radiowe

Czwartek, 30 września

PROGRAM OGÓLNOPOLSKI

6.15 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze." 6.18 Gimnastyka. 7.00 Dziennik poranny. 7.10 Muzyka (płyty). 8.00 Audycja dla szkół. 8.10—11.15 Przerwa. 11.15 Poranek muzyczny dla liceów: Pieśń w historycznym rozwoju (z Poznania). 11.40 Fryderyk Delus: W ogrodzie latem (płyty). 11.57 Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. 12.03 Dziennik południowy. 12.15 Pogadanka rolnicza w opracowaniu Fortunata Starzyńskiego. 12.25 Muzyka salonowa w wykonaniu Kwartetu Rozgłośni Krakowskiej. 15.45 Wiadomości gospodarcze. 16.00 „Na siodełku motocykla" — pogadanka Wacława Frenkla dla dzieci starszych. 16.15 Chór im. Moniuszki pod dyr. Stanisława Wiechowicza i wojskowa orkiestra dęta pod dyr. por. A. Szałkowskiego. 16.45 „Działkowcy zbierają plony" — felieton — wygłosi Halina Mamelokowa. 17.00 Koncert solistów. Wykonawcy: Helena Lipowska — śpiew, Wacław Kochański — skrzypce. Akomp. prof. Ludwik Urstein. 17.50 Poradnik sportowy. 18.00 Poradnik sportowy lokalny. 18.05 Pogadanka społeczna. 18.50 Pogadanka aktualna. 19.00 Powszechny Teatr Wyobraźni: „Pułapka" — premiera słuchowiska oryginalnego Marii Morozowicz - Szczepkowskiej. 19.30 Państwo buduje się pracą, a broni krwią — audycja poświęcona junackim hufcom pracy. 19.50 Wiadomości sportowe. 20.00 Koncert rozrywkowy (ze Lwowa). 20.45 Dziennik wieczorny. 20.55 Wiadomości rolnicze. 21.05 Dalszy ciąg koncertu rozrywkowego. 21.45 „Doktór Piotr" — opowiadanie St. Żeromskiego — czyta Juliusz Osterwa. 22.00 Recital śpiewaczy Rose Bampton. Przy fortepianie Coenraad Bos. 22.30 Sonaty w wykonaniu Maryli Jonasówny (fortepian). 22.50 Ostatnie wiadomości dziennika wieczornego, Przegląd prasy, Komunikat meteorologiczny. 23.00—24.00 Patrz programy lokalne.

ROZGŁOŚNIA POMORSKA

11.40 Fryderyk Delius: W ogrodzie latem (płyty z Warszawy). 12.15 „Przyrządzanie kiszonek" — pogadanka rolnicza w opracowaniu inż. Andrzeja Miksiewicza. 13.00—14.00 Muzyka popularna (płyty). 15.35 Poradnik sportowy. 15.40 Wiadomości z Pomorza. 18.00 Muzyka kameralna — płyty. 18.45 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Tańce i piosenki — płyty.

Zlecenie Nr. 1062/IX. (6679

Więzienie w Grudziądzu, ul. Wybickiego
ogłasza na dzień 12 października 1937 r.

PRZETARG

nieograniczony na dostawę kartofli, kapusty świeżej, buraków i marchwi. O warunkach przetargu i dostawy zainteresowane osoby mogą informować się u Naczelnika Więzienia w godzinach urzędowych.

U. 3/36.

OGŁOSZENIE

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Chojnicach, Wydziału Zamiejscowego w Starogardzie, zostało postępowanie upadłościowe w sprawie kupca Adolfa Behrendta ze Starogardu umorzone.
Zlecenie Nr. 1063/IX. (6680

Zgubioną
legitymację tymczasową wystawioną przez Kom. Gen. R. P. w Gdańsku na nazwisko Krupski Jan unieważnia się. 6688Gdk

5931

Popierajcie przedsiębiorstwa handlowe prywatnej inicjatywy a przyczynicie się do rozwoju handlu w Gdyni

Wszystko z

ELEKTROTECHNIKI

znajdziecie w wielkim wyborze i na dogodnych warunkach w największym składzie elektrotechnicznym w Gdyni

Inż. Tadeusz Wieczffiński
Gdynia, ul. Świętojańska 59 - tel. 28-38.

Piece kaflowe

oraz wszelkie **prace zduńskie** fachowo i solidnie wykonuje

ST. WYCZYŃSKI, mistrz zduński

Telefor 26-43 **TORUŃ** ul. Szewska 7

Kafle kolorowe po cenach fabrycznych na składzie. 6672C

Ogłoszenie.

Od 1. października b. r. kancelaria moja czynna będzie **od godz. 8—15-tej** bez przerwy.

Interesantów przyjmować będę osobiście **we wtorki i piątki**, każdego tygodnia w czasie **od godz. 8—9-ej**, oraz **od godz. 14—15-ej**.

Franciszek Gramowski
Komornik Sądu Grodzkiego w Chełmży

6670

DOBRY SEN
PRZEDEWSZYSTKIM

Zaburzenia nerwowe odbierają spokój ducha, przyczyniają wiele przykrości, uniemożliwiają pracę, odbierają sen, wyniszczając w ten sposób organizm. Aby odzyskać zdrowy, krzepiący sen i spokój ducha należy wzmocnić i uspokoić system nerwowy, stosuje się w tych wypadkach

ZIOŁA DLA NERWOWYCH Dra BREYERA nr. 4

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE.
WYTWÓRNIA POLHERBA, KRAKÓW-PODGÓRZE

6674

2-pokojowe

mieszkanie komfortowe umeblowane do wynajęcia od 1. X. Wiadomość: Toruń Mickiewicza 34 m. 3. (6671C)

Mieszkanie

3 pokojowe przy ul. Matejki 21 zaraz do wynajęcia. Bliższe informacje Toruń, Chełmińska 20. 6684

GDYNIA

Książkowy

bilansista - bankowiec, władający polskim, niemieckim i francuskim — długoletnia samodzielna praca w kraju i zagranicą szuka posady. — Zgłoszenia do administracji pisma. 6665M

Okazja

Lornetka polowa (6 x 30)
Radio - aparaty od 50 zł
Łóżka żelazne od 10 zł
Kanapy od 10 zł
Sypialnia mahoń mało używana

DOM KOMISOWY
Gdynia, Świętojańska 79
Zakup. 6112 **Sprzedaż.**

GDAŃSK

Polecamy następujące firmy:

ARTYKUŁY SZEWSKIE
wkładki dla płaskich stóp i narzędzia
HURTOWNIE DETALICZNIE
CARL FUHRMANN. II. Damm nr. 6. telef. 25310.
9825

DYWANY, firany i materiały
meblowe
2108
Magazyn specjalny Langgasse 20/21 tel. 24223
AUGUST MOMBER G.m.b.H. FILIA: Kohlengasse 9, tel. 26861

ELEGANCKIE PARASOLE
WYKWINTNE TOREBKI poleca firma
KARAU, Langgasse 55.
9823

Skład żelaza - narzędzia
Magazyn statków kuchennych, szkła i porcelany
878 Gd **SKŁAD FABRYCZNY: POLDI-STÄHLE**
E. & R. LEIBRANDT Milchkannengasse narożnik Hopfengasse
Towary żelazne — stalowe — metalowe.

TORUŃ

Wypożyczalnia Książek
przy Księgarni
Konrada Szmidta
Toruń, W. Garbary 21, tel. 22-80, posiada stale nowości. 5751Ck

---

G. HEYER
SZEROKA 6
tel. 1517 6678Ck

ZEGARY

zegarki, platery, kryształy oraz obrączki ślubne, polecam w najnowszych fasonach

Kazimierz Bibik
mistrz zegarmistrzowski
Zaprzysiężony Rzeczoznawca Sądowy.
5956
Toruń, Stary Rynek 39
róg Szerokiej. Telef. 1392.

Tłumacz przysięgły

w Okręgu Sądu Apelacyjnego udziela lekcji języka rosyjskiego osobno i grupowo oraz tłumaczy wszelkie dokumenty. Toruń, Bydgoska 39, m. 2, tel. 28-38. 6547Ck

---

Bezpłatny

kurs haftu urządza firma „SINGER“ — Toruń, od 4 do 16 października. Maszyny do szycia na spłatę po zł. 15 miesięcznie. 6593

Jesień 1937

Korzystnie i w wielkim wyborze polecam:

płaszcze damskie
płaszcze męskie
płaszcze szkolne
kurtki
ubrania
mundurki

oraz stale nowości w artykułach męsk.

W DOMU KONFEKCYJNYM

Zygmunt Orcholski

Szeroka 22 **obok Pomorzanki**

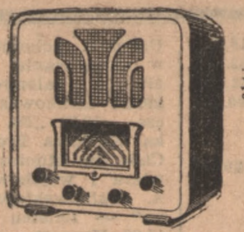
Udzielam

tanio korepetycyj i **lekcyj** francuskiego, niemieckiego angielskiego i gry na fortepianie. Adamska, Toruń Sukiennicza 4. 9606 C

TRWAŁĄ ondulację *aparatem elektrycznym i parowym najtaniej wykonuje*

B. SŁUPSKI
TORUŃ, BYDGOSKA 58

6140

Radio nowe i okazyjne. Specjalność! **detektory z głośnikiem** na dogodne spłaty poleca

ZAKŁAD MECHANICZNY
K. Tułodziecki
Toruń, Małe Garbary 9.
telefon 1702.

Piecyk gazowy

do pieczenia tanio sprzedam Toruń, Moniuszki 27 m. 5. 275C

Pokój umeblowany

frontowy z oddzielnym wejściem od zaraz. Toruń, Moniuszki 27 m. 5 275C

Szlachetne tynki

własnej wytwórni do nabycia w każdej ilości. Polecamy również tynki myte, sztuczny granit we wszystkich kolorach znany ze swej dobroci naszej fabrykacji. Do nabycia również marmurki do lastrica — biały, zielony, czarny, czerwony, żółty, serpentyna carara, stopnie lastricowe. Adres „ELEWACJA“ Gdynia, Morska 49, telefon 22-73. Biuro sprzedaży betonu Adamas. Poszukujemy reprezentantów. Oddział Toruń, ul. Mostowa, 11. tel. 26-05. — Bydgoszcz, Archit. P. Wawrzon, ul. Długa 22, telef. 34-13. 3557

Wartość Pańskiego DOMU wzrośnie jeśli **otynkuje** go Pan szlachetną, najwyższej klasy sprawą fasadową marki:

LITOZYT

Sztuczny kamień, żwiry, materiały do TERAZZA. 5180

Gdynia, Św. Jańska 49, tel. 20-49.

Poszukiwani rejonowi przedstawiciele.

Nie martw się, tucz szybko świnie na Centralinie Michałowskiego nie strać sz, się wzbogacisz. Żądać w aptekach drogeriach, spółdzielniach roln. Gdzie nie ma wysyła Centralina Poznań Dworkowa 9 za zał. $2^{1}/_{2}$ kg za 4,50 zł i 5 kg. za 8 zł. 5816

Żądać wszędzie.

REKLAMA DŹWIGNIĄ HANDLU!

Wszyscy wiedzą, że

MEBLE

wszelkiego rodzaju najtaniej kupujesz w firmie

B. Wiudarczak
Toruń, Prosta 5. 4588 C

Tynk szlachetny

pierwszorzędnej jakości w różnych kolorach do nabycia w firmie

M. Czubek i Ska
Toruń, Piernikarska 3-7.
Telefon 1643 6378

Łóżka metalowe

oraz **leżanki, tapczany i materace** poleca

Władysław Chrząstowski

„Materac“
Rynek Nowom. 1.
Telef. 2586. 6573

Sprzedamy:

1 kocioł parowy „Fairbarn“ o pow. ogrzewania 220m² rok budowy 1915 ciśnienie 9 atm. specjalnie w tym celu budowany z przegrzewaczem ca 65 m² pow. ogrzew. z rusztami na miał węglowy, grubym osprzętem i armaturą. Budowany przez Pierwszą Berneńską Fabrykę Maszyn. Kocioł znajduje się w bardzo dobrym stanie i może być w każdej chwili uruchomiony, Informacje: WOMELA, Gdynia, Sw. Jańska 49, tel. 20.49. 5180

Beczki

od smoły i oliwy w każdej ilości kupujemy 6685

Zakłady Przemysłowe
M. Krenski Sp. z o. o.
tel. 2630 — Gdynia
ul. Gdańska 15

— Janko, proszę natychmiast wezwać lekarza, skaleczyłem sobie palec.

Lekcyj niemieckiego

udzielam zbiorowo dzieciom w wieku przedszkolnym i dorosłym. Zgłoszenia pod nr. „24“ do „PAR'A“, Szeroka 46.

Szkoła Tańców

Janiny Werny rozpoczyna kurs 3 października Toruń, Stary Rynek 16.

Po rozbiórce domu

natychmiast do sprzedania piece kaflowe, drzwi, okna, zlewy, panel sosnowa posadzka. Informacje: Podmurna 93-95, godz. 15-16.

3-pokojowe

mieszkanie z wygodami (łazienka), słoneczne, na Matejki do wynajęcia. Wiadomość od godz. 12—14, Toruń, ul. Mickiewicza 41, m. 3. 6500

Okazyjnie

sprzedam dobrze prosperującą kawiarnię-jadłodajnię wraz z mieszkaniem, w śródmieściu Gdyni, z powodu wyjazdu, cena 5.000 zł. Oferty do „Gazety Morskiej Ilustr.“ pod 937.

OGŁOSZENIA:

wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej	0.20 zł
w tekście na pierwszej stronie	1.00 zł
w tekście na drugiej i trzeciej stronie	0.80 zł
w tekście na dalszych stronach	0.50 zł

Drobne za słowo 15 gr. Pierwsze słowo i wyrazy tłustym drukiem liczymy podwójnie.
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25 proc. drożej.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25 proc. zniżki.
Komunikaty 60 gr za wiersz.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeż. miejsca 20 procent nadwyżki. W W. M. Gdańsku cennik ogłoszeniowy jest identyczny z cennikiem dla Polski, z tem jednak, że rachunki mogą być regulowane w guldenach gdańskich na podstawie notowań Giełdy Gdańskiej z dnia poprzedzającego dzień wpłaty.

ABONAMENT MIESIĘCZNY WYNOSI:

W ekspedycji miejscowych agencyj	2.00 zł
Z odnoszeniem do domu	2.20 zł
Przez pocztę z odnoszeniem do domu	2.40 zł
Pod opaską	4,50 zł
W Gdańsku przez pocztę . 2.32 gd; przez gońca	2.00 gd
W Gdańsku z odbieraniem w administracji wprost	1.75 gd
Zagranicą	4.00 zł

W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie, strajki) Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma.

Redaktor odpowiedzialny:
WACŁAW WYTYK, Toruń, ul. Bydgoska 56

UWAGI:

Ogłoszenia drobne przyjmujemy wyłącznie za gotówkę. Najmniejsze ogłoszenie drobne liczymy za 10 słów. Ogłoszenia drobne przyjmujemy jedynie do 50 słów, powyżej — liczymy według rozmiaru. Zastrzeżeń miejsca dla ogłoszeń drobnych nie przyjmujemy, dla innych tylko wówczas, gdy za takie zastrzeżenie zostanie zapłacona przewidziana w cenniku 20 proc. nadwyżka. Omyłki, które zasadniczo nie zmieniają treści ogłoszenia, nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie zobowiązują Administracji do bezpłatnego powtórzenia ogłoszenia. Uzasadnione reklamacje będą uwzględniane o ile zostaną wniesione do dni 8-miu od daty ukazania się ogłoszenia, lub od daty otrzymania rachunku. Przy sądowem ściąganiu należności rabat upada. Za terminowy druk i przepisane miejsce ogłoszenia Administracja nie odpowiada.
Czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu.

Redaktor odpowiedzialny za sprawy W. M. Gdańska: Wilhelm Grimsmann, Gdańsk, Kassubischer Markt 21, 1. p. — Redaktor odpowiedzialny na Bydgoszcz: Józef Kretowicz Bydgoszcz, ul. Dworcowa 25 1. piętro. redaktor odpowiedz. na Gdynię: Wiktor Mielnikow, Gdynia, ul. Min. Kwiatkowskiego, gmach „Paged'u“. — Redaktor odpowiedzialny na Grudziądz: Franciszek Myśliński Grudziądz Plac 23 Stycznia 10, 1. — Redaktor odpow. na Tczew: Alojzy Kuzio Tczew, Kościuszki nr. 1. — Redaktor odp. na Rypin: Zygmunt Bartelki — Rypin, Warszawska 13 tel. 97 — Lipno: „Astoria“, Kościuszki 7 Franciszek Majewski — Brodnica: Zygmunt Bartelki, ul. Mazurska 27, m. 5. Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Gryf“ z odpow udziałami w Toruniu. Za ogłoszenia odpowiada Administracja.